

## 91. møde.

Torsdag den 29. april kl. 11.

Den eneste sag på dagsordenen var:

*Forespørgsel til undervisningsministeren af Tove Nielsen (V), Brøndsted (V), Enggaard (V) og Brøndlund Nielsen (V):*

„Hvilke overvejelser gør ministeren sig med hensyn til den fremtidige karaktergivning i folkeskolen?“

(Forespørgsel nr. XIV. Anmeldt: 30/3 76. Fremme af foresp. vedt. 31/3 76):

### Formanden:

Taletiden er i første omgang 15 minutter for ordførere og 8 minutter for andre medlemmer.

### Ordføreren for forespørgerne (*Tove Nielsen*) (V):

Når det har været nødvendigt for venstre at stille undervisningsministeren spørgsmålet om, hvilke overvejelser hun gør sig med hensyn til den fremtidige karaktergivning i folkeskolen, skyldes det, at vi er særdeles foruroligede over de forlydender, vi gennem pressen har fået om, at det udvalg, der arbejder med problemerne omkring karaktergivningen i folkeskolen, arbejder med tanker om at foreslå en karakterskala, der er så forenklet, at den kun består af 4-5 trin.

Jeg skal med det samme tilføje, at venstre så afgjort ikke er blevet beroliget efter et samråd i undervisningsudvalget med undervisningsministeren om netop dette problem. Den nye folkeskolelov træder i kraft den 1. august i år, så der er ikke lang tid tilbage, hvis folketinget skal have nogen mulighed for at komme ind i debatten med de synspunkter, som de enkelte partier har med hensyn til karaktergivningen.

Ministeren har på et møde i sektorrådet for grundskolen m. v. anmodet dette om en kortlægning af problemerne omkring en forenklet karakterskala, en vurdering af problemstillingerne og et løsningsforslag. Det er naturligvis et ganske åbent kommissorium,

som kan føre til lidt af hvert, og for at ministerens synspunkter angående karaktergivningen, som ganske vist skriftligt ikke er fuldstændig konkretiseret over for grundskolerådet, ikke skal stå alene, så mener vi, at det er nødvendigt, at de mennesker, der er pålagt opgaven, får et større grundlag af synspunkter fra folketingspartierne at arbejde ud fra.

For god ordens skyld skal jeg naturligvis på venstres vegne vedstå mig de bemærkninger, som det flertal, der gennemførte folkeskoleloven i juni måned 1975, nedfældede i betænkningen om, at ministeren skulle tage initiativet til et udredningsarbejde med henblik på en forenkling af karakterskalaen (13-skalaen).

Resultatet af et udredningsarbejde kan ingen naturligvis kende på forhånd, og det, at man går ind for et udredningsarbejde, skal så afgjort ikke tages til indtægt for, at venstre hermed har ment, at 13-skalaen er ubrugelig. Men en analyse af skalaen i forbindelse med den nye folkeskolelov, hvor begrebet realeksamen er afskaffet, og hvor vi i stedet har fået et langt mere smidigt prøvesystem, hvor man jo stykker prøverne sammen fag for fag, retfærdiggør, at vi vurderer sammenhængen mellem 13-skalaen og de krav, der er med hensyn til prøver og karakterer i den nye folkeskolelov.

Venstre kan ikke forestille sig, at ministeren vil bruge den bemyndigelse, hun har såvel i den endnu gældende folkeskolelov som i den nye folkeskolelov, til at give meddelelse om anvendelse af en karakterskala, der er så forenklet, så vidt differentieret, at den karaktergivning, som venstre har stridt for at bevare, og som vi har sikret i den nye folkeskolelov, vil blive ganske illusorisk. For at ministeren ikke skal komme i den situation, at hun ad administrativ vej, hvilket jo er rent legalt, skal beslutte sig for en karakterskala, som er i modstrid med de intentioner, et flertal i folketinget har, er det nødvendigt, at vi i dag får mulighed for detaljeret at give vores synspunkter til kende.

Hvad der er indeholdt i forespørgslen, er naturligvis særdeles vigtigt: hvilke tanker gør ministeren sig med hensyn til den kommende karaktergivning i folkeskolen? Er ministeren enig med Jesper Florander, der er formand for det underudvalg under grundskolerådet, som arbejder med kom-

[Tove Nielsen.]

missoriet omkring karakterskalaen, når han til Weekendavisen den 19. marts 1976 bl. a. udtaler, at når ingen skal kunne dumpe, så er der heller ingen grund til at pege på de specielt fremragende, og han fortsætter:

„Det, skolen skal stræbe efter, er at bringe alle elever nærmest de mål, der stilles. En meget stor del af eleverne vil kunne nå disse mål.“

Og så kommer det, jeg igen hæfter mig ved, for Jesper Florander fortsætter:

„Om de gør det på almindelig eller på særdeles fremragende måde, er i denne situation underordnet.“

Sådanne udtalelser, sammenholdt med forlydender om en 4 eller 5 trins skala, foruroliger venstre meget, og vi forstår udmærket, at disse udtalelser også i vide kredse af befolkningen vækker foruroligelse. Ministeren kan i dag medvirke til at skabe ro og sikkerhed omkring karaktergivningen i folkeskolen ved klart at tage afstand fra disse udtalelser og ved at forsikre folketinget om, at hun i sine tanker om den kommende karaktergivning i folkeskolen vil bevare en så differentieret karakterskala, at den karaktergivning, venstre har sikret i folkeskoleloven, ikke bliver gjort illusorisk.

Undervisningsministeren (*Ritt Bjerregaard*):

Der er nok mange, og ikke mindst i denne sal, der er bekendt med, at socialdemokratiet i princippet er modstander af karakterer i folkeskolen, men hvis nogle skulle mene, at en forenkling af den nuværende karakterskala skulle imødekomme denne holdning, så tager de ganske fejl. Socialdemokratiet har i princippet præcis lige så meget imod en forenklet karakterskala som den nuværende. Men jeg har deltaget i et forlig omkring vedtagelsen af en ny folkeskolelov, og jeg har naturligvis til hensigt at give alle administrative forskrifter, herunder udformning af en karakterskala, i overensstemmelse med lovens grundlag derfor. Denne debat kan altså ikke udvikle sig til at blive en debat for eller imod karakterer i folkeskolen eller om socialdemokratiets holdning hertil. Den debat er ført med det resultat, som loven angiver.

Når forespørgslen, således som den skriftligt er stillet, lyder: „Hvilke overvejelser gør ministeren sig med hensyn til den fremtidige

karaktergivning i folkeskolen?“, så må debatten dreje sig om, hvorvidt den nuværende karakterskala er velegnet til lovens ændrede forudsætninger, eller om en forenkling af karakterskalaen vil være mere hensigtsmæssig. Af betænkningen, som blev afgivet af undervisningsudvalget i forbindelse med folkeskolelovens vedtagelse, fremgår det udtrykkeligt, at de partier, der deltog i forliget omkring denne lov, var enige om, at ministeren skulle tage initiativet til et udredningsarbejde med henblik på en forenkling af den nuværende karakterskala, 13-skalaen.

I mine overvejelser om det rette forum for et sådant udredningsarbejde standsede jeg hurtigt ved uddannelsesrådet for grundskolen m. v., idet jeg mente, at dette råd med dets alsidige sammensætning måtte være velegnet til at give sig i kast med denne opgave. Rådet modtog opgaven ved sit første møde den 20. januar og påtog sig at søge at løse den.

Da jeg formulerede opgaven over for uddannelsesrådet, gav jeg udtryk for, at arbejdet måtte ske med henblik på en forenkling af karakterskalaen, altså i nøje overensstemmelse med undervisningsudvalgets betænkning. Hertil føjede jeg nogle betragtninger, der efter min mening kunne tale for en forenkling af skalaen. Jeg nævnte imidlertid udtrykkeligt, at jeg forestillede mig et karaktersystem, der nok var mere enkelt end det nuværende, men som alligevel kunne være tilfredsstillende for alle parter.

Nu er betegnelsen „alle parter“ vel et udtryk, som kan fortolkes. Men når jeg brugte det i en forsamling, hvor der findes repræsentanter for forældre, lærere og elever, for arbejdstagere og arbejdsgivere, for kommunale organisationer samt for forskning og videreuddannelse af lærere i folkeskolen, så må jeg vist have lov til at sige, at det ikke var i nogen snæver forstand, jeg anvendte dette udtryk. Ved den endelige formulering af opgaven understregede jeg tillige mine egne betragtninger som ufuldstændige, og kommissoriet kom derfor til at lyde på en kortlægning af de problemer, som jeg havde antydnet, en vurdering af problemstillingerne og et løsningsforslag. Dette må dog vist siges at være et ganske åbent kommissorium.

Når man iværksætter et udredningsarbej-

[Undervisningsministeren.]

de, er det selvsagt for at få et bedre grundlag for fortsatte overvejelser og dermed for en beslutning. Men når jeg tog dette skridt, som jeg i kraft af folkeskolelovens bemyndigelsesbestemmelse med hensyn til karaktergivningsregler måtte være berettiget til, og som jeg efter undervisningsudvalgets betænkning tillige måtte være forpligtet til, så måtte jeg også afholde mig fra at give udtryk for mine foreløbige meninger om dette spørgsmål, mens udredningsarbejdet stod på. Dette har jeg også efterfulgt, idet jeg kun har nævnt proceduren, altså henvist til det udvalgsarbejde, som er sat i værk. Det gjorde jeg også, da jeg her i tinget den 24. marts 1976 besvarede et spørgsmål om samme emne.

Jeg har endnu ikke modtaget den udredning, som jeg har bedt uddannelsesrådet om, og jeg mener heller ikke, at man kan bebrejde rådet, at arbejdet ikke er ført til ende inden for den tid, der er gået, siden det påtog sig opgaven. Man må her erindre, at uddannelsesrådet ikke er en del af embedsapparatet, hvor ministeren har mulighed for at fremskynde ét arbejde på bekostning af et andet. Uddannelsesrådet består af personer, der uden for deres normale arbejde og uden noget vederlag har påtaget sig at deltage i en rådgivningsvirksomhed, som er tidkrævende for den enkelte. Derfor må det også have tålelige vilkår med hensyn til tidsfrister, og selv om jeg over for rådet pegede på, at det hastede med udredningen, mente jeg, at det måtte have en frist på 4-5 måneder.

Jeg havde håbet, at jeg havde kunnet venté med at gøre rede for mine overvejelser om karakterspørgsmålet, indtil der var tilvejebragt det grundlag for en beslutning, som uddannelsesrådets udredning skulle være. Jeg må stærkt beklage, at forespørgerne har fundet det nødvendigt på nuværende tidspunkt at fremkalde en redegørelse for mine overvejelser omkring den fremtidige karaktergivning i folkeskolen, når de dog må vide, at jeg endnu ikke har det grundlag, som de ved deres tilslutning til betænkningen i forbindelse med folkeskolelovens vedtagelse selv har været med til at efterlyse, og som vel også må formodes at kunne give dem et bedre grundlag for at debattere sagen.

Min beklagelse må også ses i lyset af, at jeg den 24. marts i undervisningsudvalget har tilbudt at holde udvalget orienteret om karakterspørgsmålet. Dette tilbud har altså ikke kunnet tilfredsstille forespørgerne, og jeg skal derfor redegøre for nogle af mine foreløbige overvejelser, som for mig at se taler for en forenkling af karaktersystemet.

Det forudsættes i den endnu gældende folkeskolelov, at der findes regler om et beståskriterium ved realeksamen, der som bekendt er karakteriseret ved, at den enkelte elev går til prøve i en række fag i én og samme eksamenstermin. Denne forudsætning afspejler sig klart i det nuværende karaktersystem, der tydeligvis er skabt med særligt henblik på en afsluttende eksamen, der er sammensat af prøver i en række fag, hvor der kun findes ét prøveniveau i hvert fag.

I systemet er der indbygget et dobbeltbeståskriterium, ét, der går på et simpelt mindstegennemsnit, der ligger på 5,5, og et andet, der sætter en grænse for, hvor små de to laveste karakterer må være i forhold til gennemsnittet af de øvrige.

Af det første beståskriterium fremgår det, at den laveste acceptable karakter i det enkelte fag er 6, og det vil sige, at systemet rummer hele 3 uacceptable karakterer. Søger man efter en begrundelse herfor, finder man den i de to beståskriterier. Når der opereres med et simpelt mindstegennemsnit for at kunne bestå, så betyder det, at gode karakterer i nogle fag kan trække unacceptable karakterer i andre fag op på en sådan måde, at gennemsnittet bliver acceptabelt. Alle-rede dette retfærdiggør i nogen måde, at systemet indeholder flere uacceptable karakterer.

Hertil kommer så, at selv om systemet nok tolererer, at gode karakterer i nogle fag kan trække ringere karakterer i andre fag op, så findes der som nævnt en regel, der sætter en grænse for, hvor lave karakterer eleven må have i 2 af fagene, uanset om eleven alligevel når op over det simple mindstegennemsnit.

I et sådant system, hvor man lægger karakterer sammen, dividerer med antallet af karakterer og beregner såvel et simpelt som et kvalificeret gennemsnit for at se, om den enkelte elev har bestået, er der altså en rati-

[Undervisningsministeren.]

onel forklaring på, at systemet indeholder hele 3 uacceptable karakterer, for det vil i givet fald kunne blive til fordel for den enkelte elev.

Den nye folkeskolelov indeholder ingen forudsætninger om, at der skal være regler om et beståskriterium, og den ville heller ikke kunne gøre det. Efter denne lov, hvor den enkelte elev selv bestemmer, i hvilke fag han eller hun vil gå til prøve, og hvor der i 10. klasse tillige kan blive tale om, at den enkelte elev går til prøve på ét niveau i nogle fag og på et andet i andre, findes der ikke nogen som helst rimelig mulighed for at lægge karakterer sammen og beregne et gennemsnit. Resultatet af den enkelte elevs præstationer ved prøverne må betragtes fag for fag og kan eventuelt sammenholdes med årskarakteren, der er udtryk for skolens endelige bedømmelse af elevens standpunkt i faget forud for prøven. På dette grundlag forsvinder for mig at se enhver rimelig begrundelse for at operere med hele 3 karakterer, der hver for sig meddeler det uacceptable i elevens præstation eller standpunkt. Det må være nok med én.

At intervallerne mellem de uacceptable karakterer i 13-skalaen er 3 gange, henholdsvis dobbelt, så store som mellem de øvrige karakterer i skalaen bortset fra intervallet 11-13, er yderligere et bevis for, at denne skala er tilvejebragt på et grundlag af forudsætninger, som vil forsvinde med den nye lovs gennemførelse.

En opretholdelse af den differentiering, der ligger i den nederste ende af 13-skalaen, kunne meget vel afholde svagere elever fra at indstille sig til prøve eller elever overhovedet fra at gå til prøve i deres svagere fag. En hensigt om en sådan konsekvens har der vel ikke været ved opstillingen af det prøvesystem, den nye lov indeholder. Har dette været tilfældet, har jeg i hvert tilfælde ikke forstået det.

I den debat, der har udviklet sig om karaktersystemet i folkeskolen, er det blevet nævnt som en mangel ved en forenklet skala, at den ikke ville give den enkelte elev samme mulighed for, hvad man kunne kalde at stige i graderne, som den nuværende skala giver. Hertil vil jeg for det første sige, at det er karakteristisk, at man kun hører om, at en elev lettere kan stige i graderne

inden for en skala med mange trin, selv om der i så tilfælde må være nøjagtig den samme mulighed for, at en elev også lettere kan falde i graderne. Her er der nok tale om en mindre heldig forveksling mellem på den ene side bedømmelse og på den anden side belønning eller straf. Jeg stiller mig også nok lidt tvivlende over for den lykke, der hos en elev skulle være forbundet med at stige fra én uacceptable karakter til en anden uacceptable karakter. Det er den slags lykke, som meget let kan opstilles af personer, som heldigvis selv er afskåret fra at have eller have haft brug for at få del i en sådan lykke. Hvis det er den enkeltes lykke, så bestemmes den nok bedst af den enkelte selv.

Nogle har fremhævet den opmuntring for eleven, der kan ligge i en fremgang i karakterer, men når en sådan opmuntring er begrænset til 8., 9. og 10. klassetrin, hvor der ydermere kan blive tale om, at karaktergivningen indskrænkes til 2 gange om året, så synes jeg, at argumentet er særdeles svagt. Der må selvfølgelig findes frem til andre former for opmuntring end den, som nogle her forestiller sig. Karakterer egner sig ikke som motivation; de er et meddelelsesmiddel over for omverdenen.

Et forhold, som jeg skal nævne ganske kort, er selve den karakterfordeling, som finder sted. I forbindelse med 13-skalaen har vi været vant til den såkaldte normalfordeling, der betyder, at de yderste karakterer i hver sin ende af skalaen er sjældne; mens karaktererne på skalaens midterste trin er meget hyppige. En sådan fordeling giver mere en bedømmelse af eleverne i forhold til hinanden end en bedømmelse i forhold til det, der kræves. Jeg mener, der må være grund til at sigte imod en bedømmelse i forhold til det sidstnævnte, altså i forhold til det, der kræves. I modsat fald vil lovens bestemmelser om fælles prøvemulighed efter 9. klassetrin for elever fra grundkursus og elever fra udvidet kursus for mig at se få nogle besynderlige konsekvenser; der næppe kan have været tilsigtet. Elever fra grundkursus, der fuldt ud opfylder de krav, som undervisningen har stillet til dem, vil ikke kunne få ret meget over en middelkarakter. Jeg tror ikke, at de partier, der vedtog folkeskoleloven, kan have haft dette i tankerne.

[Undervisningsministeren.]

I mine overvejelser om en forenklet karakterskala er også indgået det forhold, at al karaktergivning til syvende og sidst hviler på et skøn hos den enkelte lærer. Jeg vil meget gerne kalde det et kvalificeret skøn, men det er og bliver dog et spørgsmål, om man kan forlange og forvente, at noget, der nødvendigvis må hvile på et skøn, skal kunne resultere i en ønskelig grad af ensartethed, retfærdighed, eller hvad man nu vil foretrække at kalde det. Muligvis er der grund til at antage, at skønnet er mere kvalificeret hos den, der erkender, at opgaven er vanskelig, end hos den, der går til opgaven med skråsikkerhed.

Jeg har naturligvis også overvejet, om det ville blive vanskeligere for lærerne at skønne efter en forenklet skala end efter den nuværende. Jeg kan godt finde argumenter både for og imod, men jeg tror ikke, det vil blive vanskeligere for lærerne at arbejde med en forenklet skala. Det gør deres kolleger i Norge, hvor man i folkeskolen anvender en 5 trins skala, og det samme gør deres kolleger i Sverige, hvor man også i folkeskolen anvender en 5 trins skala.

Hvis nu nogle skulle tro, at jeg hermed har fortalt, hvor mange trin en ny karakterskala skal have, er det ganske fejlagtigt. Jeg har kun nævnt antallet af karakterskalaens trin i vore nordiske nabolande som et argument for, at man må kunne arbejde med en forenklet skala.

Min endelige stillingtagen til spørgsmålet må bero på den endelige redegørelse fra uddannelsesrådet. Jeg er bekendt med, at rådet har nedsat en arbejdsgruppe, der har afholdt 6 møder om dette spørgsmål, og at der hverken i arbejdsgruppen eller i rådet som helhed er opnået enighed om en fælles indstilling. Om en sådan enighed opnås, kan jeg naturligvis ikke vide. De regler, som uddannelsesrådet arbejder efter, giver imidlertid ikke mulighed for nogen majorisering i forbindelse med afgivelse af udtalelser, i den forstand at mindretalsbetragtninger eller forslag kan undertrykkes ved afstemning på en sådan måde, at de ikke kommer med i udtalelsen. Reglerne skaber tværtimod sikkerhed for, at ethvert forslag eller enhver betragtning skal kunne finde plads i afgivne udtalelser. Allerede af den grund vil en endelig udredning fra uddannelsesrådet

om karakterspørgsmålet sandsynligvis blive et dokument med modstridende sæt af argumenter, der må studeres meget nøje.

Uddannelsesrådet er et rådgivende organ for ministeren. Det vil sige, at ministeren skal kunne støtte sig til de udtalelser og redegørelser, som rådet afgiver, men naturligvis vil ingen minister på forhånd kunne love hverken uddannelsesrådet eller andre at ville følge et flertal i rådet. Allerede som følge heraf må jeg være frit stillet, når udredningen foreligger i denne form, også hvis der skulle vise sig at blive grundlag for at fravige nogle af de synspunkter, som jeg i dag i utide har set mig nødsaget til at fremlægge. Kun ét kan jeg love: der skal ikke blive noget hemmelighedskræmmeri omkring dette spørgsmål. Når uddannelsesrådets endelige redegørelse foreligger, vil jeg offentliggøre den, så enhver, der ønsker det, kan blive bekendt med det grundlag, hvorpå beslutning om den fremtidige karaktergivning i folkeskolen skal træffes.

**Ordføreren for forespørgerne (Tove Nielsen)**

(V):

I den debat, der har været omkring folkeskolelovgivningen, siden socialdemokratiet i sommeren 1972 udsendte sit udkast til en folkeskolereform, efterfulgt af et lovforslag i december 1972, har karakterer været et af de punkter, der har optaget mange menneskers interesse, og med rette, mener jeg, for som bekendt foreslog den daværende socialdemokratiske undervisningsminister, at der hverken skulle være prøver eller karakterer i folkeskolen. Det skabte naturligvis stor foruroligelse i brede kredse af befolkningen. Også den nuværende socialdemokratiske undervisningsminister har ved adskillige lejligheder bakket disse synspunkter op, men som bekendt var der jo ikke flertal herfor i folketinget, altså for at afskaffe prøver og karakterer.

Venstre har hele tiden gjort sig til talsmand for at bevare såvel prøver som karakterer, og det er blevet sikret — og det er vi meget glade for — i den nye folkeskolelov, som jo bygger på det forslag, venstre fremsatte i februar 1975.

Det er da naturligvis et standpunkt, når ministeren i sin redegørelse siger, at denne debat ikke kan udvikle sig til at blive en debat for eller imod karakterer i folkeskolen

[Tove Nielsen.]

eller om socialdemokratiets holdning hertil, men ministeren kommer ikke uden om at give sine synspunkter til kende over for folketinget. Vil ministeren sikre, at der ikke gennemføres en så forenklet karakterskala, at det faktisk er det samme som at afskaffe karaktergivningen? For skalaen kan meget let blive så forenklet, at den intet er værd, og det er så afgjort ikke venstres mening med hensyn til karakterer.

Jeg har forstået på ministeren, at det er ubelejligt for hende på nuværende tidspunkt at blive stillet over for det spørgsmål, vi taler om i dag. Ministeren siger, at hun havde håbet, hun kunne vente med at gøre rede for sine synspunkter, for sine overvejelser om karakterspørgsmålet, indtil der er tilvejebragt et grundlag for en beslutning, som uddannelsesrådets udredning skulle være. Ligeledes bebrejder ministeren os, der har stillet forespørgslen, at vi ikke vil vente med en redegørelse, indtil det endelige grundlag er fremme. Ja men kære minister, offentligheden har som bekendt igennem længere tid været orienteret om nogle af de ting, der rører sig, bl. a. via Jesper Florander, formanden for det underudvalg, som arbejder med problemerne omkring karaktergivningen. Der har vi jo allerede fået et tydeligt indtryk af, hvilke tanker man gør sig, hvilket grundlag man vil komme frem med fra dette udvalg: en karakterskala, der er så forenklet, at det vil være umådelig svært for eleverne at få et klart indtryk af, om de gør fremskridt eller ej. På det tidspunkt, hvor den endelige indstilling vil komme fra uddannelsesrådet, er tiden så fremskreden, at folketinget vil være i den situation, at løbet faktisk er kørt. Vi vil ikke have gode muligheder, endsige bare muligheder, for at komme ind i debatten på en forsvarlig måde, og det er det, vi ikke kan acceptere.

Efter afskaffelsen af begrebet realeksamen må vi naturligvis have en anden bekendtgørelse angående karakterskalaen og dens anvendelse, når det fremover ifølge den nye folkeskolelov drejer sig om prøver, man stykker sammen fag for fag. At bygge modstanden mod 13-skalaen i forbindelse med den nye folkeskolelov op på, at karaktersystemet er skabt med særligt henblik på en samlet afsluttende prøve i et bestemt antal fag, hvori der er et beståskriterium, dvs. dels

et mindstegennemsnit og dels en regel gående ud på, hvor små de to laveste karakterer må være i forhold til gennemsnittet af de øvrige karakterer, er jo kun en søforklaring for afskaffelsen af 13-skalaen. Som bekendt anvendes 13-skalaen også i 8., 9., 10. afdeling i forbindelse med de statskontrollerede prøver, og i denne afdeling har eleverne jo kunnet undlade at indstille sig til prøve. Alligevel kan man her anvende 13-skalaen, så argumentet om 13-skalaens uanvendelighed holder altså ikke. Men som sagt, der skal en ny bekendtgørelse til, og der skal også udsendes et cirkulære om, hvorledes karakterskalaen anvendes i forbindelse med den nye folkeskolelovs prøvesystem.

Netop i forbindelse med det nye prøvesystem har venstre ment, at det var i orden med en analyse af karakterskalaen. Jeg vil gerne understrege, at jeg er klar over, at ministeren ifølge loven har bemyndigelse til at meddele, hvorledes prøver skal afholdes, og hvorledes karaktergivningen skal foregå. Det angriber vi naturligvis ikke. Men det, vi kunne frygte, er som sagt, at vores kamp for at bevare karaktergivningen — og den er heldigvis bevaret i folkeskoleloven — gøres illusorisk ved en alt for forenklet karakterskala. Rent principielt står vi over for det spørgsmål, om en bemyndigelse til en minister kan anvendes til at modvirke det, som pr. lov er vedtaget i folketinget, eller rettere sagt de intentioner, et flertal i folketinget måtte have med hensyn til karaktergivningen.

Når venstre hele tiden har tillagt karaktergivningen stor betydning, er det, fordi vi mener, at eleverne har et berettiget krav på at få deres præstationer vurderet. De skal vide, hvor de står. De skal kunne se, om de gør fremskridt eller ej. En meget forenklet skala giver ikke eleverne disse muligheder. Venstre mener ikke, det er nok, at en karakterskala blot siger, om eleverne har nået det mål, man kan forvente med hensyn til undervisningen. Der skal også være plads til at fortælle eleverne, om de kan præstere noget, der ligger herudover. Også for de svagere elever er der i lige så høj grad behov for en differentieret skala. De skal også kunne få et tydeligt og klart udtryk for, hvad de kan præstere, og hvad de præsterer. Alle elever kan som bekendt ikke præstere det samme, men hvordan end deres evner, deres interes-

[Tove Nielsen.]

ser og deres anlæg er, så har de et berettiget krav på at få det dokumenteret. Eleverne er jo ikke kedede af karakterer. Som lærer har jeg da ofte være udsat for, at eleverne selv anmoder om at få at vide, hvordan de f. eks. har klaret en opgave, de ikke har fået karakterer i. De vil gerne have at vide, hvilken karakter denne opgave er værd. Og det uanset, på hvilket, skal vi kalde det præstationsniveau de forskellige elever befinder sig.

Hvorfor skal vi dog tage motivationen for at præstere noget mere bort fra eleverne? Det er jo en hjælp, vi giver alle elever, så de ved, hvor de står, naturligvis også fulgt op af en forklaring på, hvad de kan gøre for eventuelt at forbedre resultaterne. Der kræves noget af os alle i samfundet. Dermed kræves der naturligvis også noget af eleverne i skolen, og det er en bjørnetjeneste at gøre eleverne, om de ikke i skolen stilles over for krav, hvis opfyldelse de kan få honoreret. I et større perspektiv vil jeg da sige, at jeg mener, der i os alle, uanset om vi er elever i skolen eller vi står i et eller andet arbejde, er et behov for at vide, hvordan vi klarer vort arbejde, om vi gør det godt nok, om vi kan sætte mere ind for at gøre det bedre. Det er noget så ganske naturligt, der er i os alle. Jeg vil gerne se det menneske, som ikke godt vil gøre noget bedre.

Ministeren siger, det er karakteristisk, at man kun hører om, at en elev lettere kan stige i graderne inden for en skala med mange trin, selv om der i så tilfælde må være nøjagtig den samme mulighed for, at en elev også lettere falder i graderne. Ja men det, vi ønsker, er jo, at uanset hvor på skalaen eleverne befinder sig, skal de kunne få dokumenteret deres præstationer.

Ministeren taler om en mindre heldig forveksling mellem på den ene side bedømmelse og på den anden side belønning eller straf. Jeg synes faktisk, det er lidt ironisk sagt. Meget klart vil jeg sige, at jeg så afgjort ikke betragter karakterer, uanset hvordan disse karakterer er, som nogen som helst form for straf. Det er forfejlet i denne sammenhæng at tale om lykke, som ministeren gør. Naturligvis ved det enkelte menneske bedst selv, hvad der er det enkelte menneskes egen lykke. Men det skal da ikke

afholde os fra at give eleverne realistiske karakterer. Netop det, at eleverne kan se, at de bør gøre noget mere ved deres arbejde, og at de kan se resultaterne heraf, er vel også lykken for det enkelte menneske.

Med hensyn til en ændret karakterskala bør vi gøre os klart, at det tager lang tid at indarbejde et nyt system. Både for elever, lærere, forældre og aftagerne af de unge mennesker er det forbundet med usikkerhed og forvirring ved forandringer for ofte. Og det kan vel ikke være lykken at medvirke til at skabe usikkerhed og forvirring.

For erhvervslivet, som jo skal modtage mange af de unge mennesker, vil en ændring og en virkelig forenkling af karakterskalaen være særdeles ubehagelig. Ligesom vi sagde, da vi forsvarede prøverne i folkeskolen, siger vi også her, hvor det drejer sig om karakterer, at afskaffer man dem, eller gør man karakterskalaen så forenklet, at karaktererne ikke er til at forstå, ja, så sætter man de unge mennesker i en meget vanskelig situation, for så vil man fra erhvervslivets side være nødsaget til selv at foranstalte nogle optagelsesprøver for selv at kunne finde ud af, hvad de unge mennesker kan, hvis de ikke kan aflæse det ud fra det, som bliver meddelt i form af en virkelig forenklet karakterskala.

Naturligvis kan større virksomheder foranstalte disse prøver. Det er nok ikke alle virksomheder, der kan gøre det. Og hvad kan der så ske? Ja, desværre vil der jo meget let kunne ske det, at hvis man fra aftagerside er særdeles betænkelig ved at tage de unge, fordi man ikke ved, om de kan noget, eller ved, hvad de kan, ja, så vil man afholde sig fra at modtage dem. Og det er just heller ikke lykken, slet ikke i en tid, hvor vi står med store problemer omkring ungdomsarbejdsløsheden. Jeg tror heller ikke, at selv modstanderne af karaktergivingen kan ønske en sådan udvikling.

Venstre må derfor opfordre ministeren til at tænke sig godt om, før hun meddeler, hvordan der skal gives karakterer i folkeskolen.

Jeg skal slutte med på vegne af følgende partier: fremskridtspartiet, kristeligt folkeparti, det konservative folkeparti, centrumdemokraterne og venstre at fremsætte følgende:

[Tove Nielsen.]

*Forslag om motiveret dagsorden.*

„Idet folketinget konstaterer, at 13-skalaen er forenelig med den nye folkeskolelov, opfordrer folketinget ministeren til at undlade at bruge sin bemyndigelse til at indføre en ny karakterskala, som er så lidt differentieret, at den karaktergivning, der er vedtaget i folkeskoleloven, bliver illusorisk, og går dermed over til den næste sag på dagsordenen.“

**Formanden:**

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

**Erling Olsen (S):**

Det var jo en lidt drastisk afslutning på det foregående indlæg, men lad mig ganske afslappet sige, at vi i socialdemokratiet fortsat har den grundholdning, som kom til udtryk i hr. Heinesens reformforslag. Vi ønsker en folkeskole uden deling, uden prøver og uden karakterer, og stod det til os, så skulle der slet ikke gives karakterer i folkeskolen.

Vi føler nemlig, at både det at give karakterer og det at jage karakterer udvikler nogle af de dårligste egenskaber i mennesket. Ved karaktersystemet bringer vi angst, utryghed og ulighed ind i skolen, og vi lægger op til en sortering af eleverne. Vi fremelsker en hakkeorden, og jo flere trin karakterskalaen har, des værre bliver hakkeordenen.

De mange trin er en af grundene til, at vi ikke kan lide 13-skalaen. Dertil kommer, at 13-skalaen i virkeligheden har til formål at vurdere eleverne i forhold til hinanden og ikke i forhold til det stof, som de skal til egne sig. Hvis alle eleverne i en klasse bliver væsentlig bedre til en bestemt ting, f. eks. tysk, ja, så er der ingen, der får bedre tysk karakterer af den grund, så længe man bruger 13-skalaen. For den måler nemlig hver enkelt præstation i forhold til det gennemsnitlige og ikke i forhold til det tyske.

Jeg synes i og for sig, at det er rigtigt, som fru Tove Nielsen sagde, at en elev skal kunne se, om den pågældende elev gør fremskridt. Ja men det forudsætter ikke 13-skalaen. Det kan jo ske på en række andre ska-

laer, hvor man måler præstationen i forhold til noget, man skal kunne, også selv om man, om man så må sige, kan mere end det, man skal kunne. Men bare at måle i forhold til de andre og ikke i forhold til det, der skal kunnes, det føler vi ikke er rimeligt.

Netop fordi 13-skalaen måler præstationerne i forhold til gennemsnittet i gruppen, ja, så er den temmelig uegnet ved en prøve, som er fælles for elever med grundkursus og elever med et udvidet kursus. Den nye folkeskolelov hviler jo på konstruktionen, at man har samme prøve for mennesker, der har haft henholdsvis et grundkursus og et udvidet kursus. Og så må 13-skalaen, da den måler i forhold til dette gennemsnit, ganske automatisk placere grundkursets elever i den nederste ende. Derfor kan man i hvert fald sige, at 13-skalaen er uforenelig med den idé, der ligger i den nye folkeskolelov.

Der er i øvrigt mange andre grunde til, at vi ikke bryder os om 13-skalaen, men dette er vel nok de væsentligste.

Men nu er det jo ikke vores folkeskolelov, og en folkeskolelov skal aldrig blive et entydigt udtryk for, hvad et enkelt parti eller et spinkelt flertal i denne sal kan lide. Folkeskolen er en af de vigtigste institutioner i vores samfund, og den har et berettiget krav på at kende sine arbejdsvilkår i længere perioder ad gangen. Derfor er det meget vigtigt at samle et bredt flertal omkring hver ny folkeskolelov, og det skete jo også i 1975, hvor 128 af tingets 179 medlemmer kom til at stå bag ved den nye lov. Alle måtte her bøje sig imod hinanden. Vores offer, det socialdemokratiske offer, bestod bl. a. i, at vi i et vist begrænset omfang måtte godtage prøver og karakterer. Til gengæld fik vi indføjet i betænkningen, at ministeren skulle tage initiativet til et udredningsarbejde med henblik på en forenkling af karakterskalaen.

Nu kan man altid diskutere, hvad der ligger i en sådan formulering. For os er der ingen tvivl. For os indebar forslaget, at vi gik med til, at man stadig havde karaktergivning, imod at vores forligspartnere gik med til en forenkling af karakterskalaen. Det var det, der lå i, at man skulle igangsætte et udredningsarbejde. Heri ligger naturligvis også, at det kan ikke være meningen, at ministeren så skal benytte sin bemyndigelse til at lave skalaen så lidt differentieret, at man i virkeligheden afskaffer



[Erling Olsen.]

karaktergivning. På det niveau optræder socialdemokrater ganske enkelt ikke. Vi har indgået et forlig, og dette forlig indebærer efter vor mening, at der skal ske en forenkling, men naturligvis ikke ned til en sådan forenkling, at karaktergivning er forsvundet. Man må vist stå ved forliget, man må finde ud af, hvordan det nu skal gøres. Der er forskellige yderpunkter, og inden for disse må man så bevæge sig.

Men se, ved forliget aftaltes det jo også, at folkeskolen nu måtte have den fornødne tid til at afprøve den nye lov, og når man spørger os, hvad der ligger i det, hvad vi venter os af den fremtidige karaktergivning i folkeskolen, så må svaret blive, at vi selvfølgelig ikke kan vente os, at det bliver efter vores hoved, for vi har indgået et forlig, og det må vi efterleve, det skal holde en lang række år. I dette forlig lå, at parterne kom hinanden i møde, og derfor venter vi, at man vil leve op til forliget, og det er vi da i hvert fald absolut indstillet på ved at erstatte 13-skalaen med én, som er enklere. Den skal have færre trin — hvor mange, det kan man diskutere — og den skal måle elevernes præstation i relation til det, som skal kunnes, og ganske uafhængigt af, hvad de andre elever kan.

Jeg vil føle, at det rimelige nu må være at afvente det udvalgsarbejde, der foregår i uddannelsesrådet. Hvis vi virkelig havde ønsket at bevare 13-skalaen, så havde vi jo ganske enkelt kunnet undlade at sætte dette udredningsarbejde i gang, så havde vi kunnet undlade den passus om forenkling af karakterskalaen. Jeg synes, vi skal tage det ganske roligt nu, betragte denne debat som et sted, hvor man som vejledning for de mennesker, der sidder og arbejder med det, tilkendegiver en række politiske grundholdninger, men mere synes jeg heller ikke der skal ske i dag.

**Halvgaard (FP):**

Går vi tilbage i historien til Assyrien, Babylonien, Ægypten, Grækenland og Rom, så havde disse gamle kultursamfund deres opgangstid, deres blomstringstid, og så gik det rask ned ad bakke. I dag er der nogle kunstværker, ruiner og uddøde sprog tilbage af dem. Man fristes til at stille det spørgs-

mål, om vor vesteuropæiske kulturverden har toppet og er begyndt at dale.

Der er al mulig grund til at overveje, om der ikke i vor tid er de samme kendetegn, som prægede de gamle kulturer på vej mod undergangen: indbyrdes splid, umoralitet, stræben efter et liv i luksus og velvære, ugudelighed osv. Man kalder dette århundrede for barnets århundrede. Man har troet, at man kunne hjælpe børnene ved at opdrage dem frit, ved at skåne dem for ansvar, for krav og udfordringer og ved at overlade børnene selv at træffe afgørelserne. Man tillader i folkeskolen tilstedeværelse af underlødige smudslitteratur, pornografi, afskaffer morgensang. Man accepterer dårlig opførelse fra elevernes side osv., osv. Lægger vi fortsat disse synspunkter til grund for vor opdragelse af vore børn og unge, mener jeg, det vil være en af de mange faktorer, der kan medvirke til at undergrave vort samfund og fremskynde den skæbne, der overgik de gamle kulturlande.

Et tydeligt eksempel herpå er den nye folkeskolelov, der blev vedtaget i juni måned 1975 som et kompromis mellem flere partier. Formålet med den nye lov skulle være at skabe klarhed omkring skolen og dens arbejde, at få fjernet de misvækster, der var groet frem, og at få en målrettet arbejdsform, der kunne sikre, at folkeskolen blev samfundet til gavn. Den nye folkeskolelov skulle i endnu højere grad end den gamle lov sikre eleverne kundskaber, færdigheder og arbejdsnormer, så de bedre kunne fungere i vores samfund.

Desværre må vi ét år efter lovens vedtagelse forudse, at den nye folkeskolelov på væsentlige og afgørende områder er en dårligere lov end den gamle. Man kan med rette tale om en devaluering af kundskabsniveauet i folkeskolen.

Men den linje, undervisningsministeren har lagt frem, er klar og tydelig, den er afstukket. De socialistiske partier ønsker enhedsskolen, afskaffelse af eksamen, og hertil kommer nu et forslag om en forenkling af karakterskalaen, den såkaldte 13-skala, som nu er kendt af befolkningen, og som stort set har fungeret udmærket. Man må sige, den ene vilde idé afløser den anden. Hvad er meningen og formålet med en konsekvent nedbrydning af vor folkeskole? Skal et un-

[Halvgaard.]

undervisningsforløb i folkeskolen lykkes og være forsvarligt, så er såvel karakterer som prøver og eksamener en uomtvistelig nødvendighed. Præstationer i skolen eller uden for skolen ønskes vurderet, både børn og voksne forlanger et opnået resultat vurderet, og det er absolut, som det er sagt mange gange, et naturbehov, som det er meningsløst umuligt at se bort fra. Ros og dadel er nødvendige elementer i opdragelsen af vore børn; lige så vel som en god karakter som belønning for en god præstation er inspirerende for et barn, så kan en dårlig karakter for en dårlig præstation være inspirerende.

Fremskridtspartiet ønsker ingen generelle ændringer i den eksisterende karakterskala, og alene kravet om en heldagsdebat om emnet beviser tydeligt, blot på et så begrænset område, at forliget om den nye folkeskolelov var en misforståelse. Jeg vil inderligt håbe, at de liberale partier, der har lagt navn til denne lov, også snart må erkende utilstrækkeligheden og ufornuften på en række andre områder i loven, som fremskridtspartiet tydeligt har peget på gennem vore ændringsforslag.

Undervisningsministeren indledte sit indlæg med at fastslå, at socialdemokratiet er modstander af karakterer i folkeskolen, men af hensyn til forliget i denne debat kun ville drøfte en bevarelse af eller en forenkling af vor nuværende karakterskala. Altså vil ministeren ikke have en principiel debat for eller imod karakterer i folkeskolen. Jeg forstår ikke ministeren i dette synspunkt. Netop på grund af den store uenighed om karakterer i folkeskolen eller ikke karakterer var det vel naturligt at få dette principielle spørgsmål under debat netop i dag, hvor vi har afsat hele dagen til dette enkelte punkt. På den anden side skal jeg ikke forlænge debatten, idet jeg må erkende, at det i første omgang er et fortolkningsspørgsmål, der alene må løses forligspartierne imellem.

**Jytte Røge (FP):**

I de senere år har der hersket en voldsom trang til at få alting lavet om i den naive tro, at blot noget bliver anderledes, så bliver det automatisk også bedre. I kølvandet på den nye folkeskolelov er det nu 13-skalaen, der står for tur. Undervisningsministeren har henvendt sig til uddannelsesrådet for

grundskolen for at få sat et udredningsarbejde i gang med det formål at få denne skala forenklet. 13-skalaen har som bekendt 10 trin, der går fra 00 til 13, hvor 13 står for det helt ekstraordinært fine standpunkt, mens karaktererne 05 og nedefter er dumpekarakterer.

Denne skala afløste i 1958 den ørstedeske skala, der blev indført i året 1850. Den var langt mere barsk end 13-skalaen, idet den gik fra ug til slet med talværdierne fra 15 til minus 23. At den har været anvendt i over 100 år, siger lidt om, at den må have fungeret udmærket.

Det er ingen hemmelighed, at vor undervisningsminister helst ser karakterer i folkeskolen helt afskaffet — et synspunkt, som også deles af hele venstrefløjens. Undervisningsministeren har klart over for det nedsatte udvalg tilkendegivet, at forslaget til en ny karakterskala kun skal vise, at eleven har opfyldt skolens formål med undervisningen, og ikke spor andet. Den enkleste form for vurdering af en præstation må være „bestået“ eller „ikke bestået“, men da undervisningsministeren har udtalt, at ingen skal kunne dumpe ud af folkeskolen, vil brug af en sådan skala være det samme som karakterernes bortfald; og det ved ministeren godt, at det er der ikke flertal for i folketinget. Man gætter derfor på, at skalaen vil komme til at indeholde en 4-5 trin.

En karakterskala med så få trin vil være til skade for såvel den dygtige som den svage elev. Når skalaen kun må vise, om målet med skolens undervisning er nået, vil den elev, der kan præstere mere, ikke blive belønnet. Det er en farlig udvikling, idet incitamentet for at gøre en ekstra indsats helt forsvinder. Enhver vil forstå den elev, der ikke gider gøre noget ekstra ud af hjemmeforbereðelsen, når det alligevel ikke medfører højere karakterer. Også for læreren må det være kedeligt at skulle sige til en elev: det er sandelig en fremragende stil, du dér har skrevet, men desværre kan jeg kun komme til at give dig X-karakter for den.

For den svage elev vil få trin på en skala bevirke, at der vil være et så stort spring fra laveste trin til det næste, at selv om eleven viser nok så meget tegn på fremgang, så vil han eller hun ikke kunne nå det højere trin. Det kan en elev ikke være tjent med. Ethvert forældrepar ved, med hvilken stolthed

## [Jytte Røge.]

og glæde deres barn kommer hjem med karakterbogen, dersom den viser, at han eller hun er gået op i dette eller hint fag. Blot den mindste fremgang vil animere en elev til at gøre sig ekstra umage, vel at mærke dersom denne fremgang udmøntes i en højere karakter. Omvendt vil en nedgang i et fag gøre eleven og forældrene opmærksomme på, at her har han eller hun sløjet af og må se at få indhentet det tabte igen.

For elevernes egen skyld er det nødvendigt med en skala med adskillige trin netop for at kunne registrere den lille fremgang. Får vi en skala med få trin, vil eleverne opgive at forbedre standpunktet, og det vil blot få sløvheden til at brede sig. Jeg er derfor rystende uenig med formanden for det nedsatte udvalg, rektor Jesper Florander, når han udtaler:

„Skolen skal stræbe efter at bringe alle elever nærmest de mål, der stilles. En meget stor del af eleverne vil kunne nå disse mål. Om de gør det på almindelig eller på særdeles fremragende måde, er i denne situation underordnet.“

Det er et decideret socialistisk synspunkt, at ingen må udmærke sig frem for andre. Jeg har aldrig fundet ud af, hvorfor man ikke må det. Børn accepterer da, at de er forskellige. Et barn finder da hurtigt ud af, at sidemanden er bedre til regning, end det selv er, og som følge deraf også får en højere karakter. Det vil barnet også finde er retfærdigt. Netop dette, om noget er retfærdigt eller ikke retfærdigt, reagerer et barn voldsomt over for. Faktisk kan barnet acceptere alt, dersom det finder, at læreren har handlet retfærdigt. Derfor må fremskridtspartiet tage afstand fra en udvikling, der sigter på at gøre alle ens.

Samme tendens til ensretning viser udvalget ved at overveje en anden symbolik end tal, idet man er bange for, at eleverne vil kunne fristes til at regne deres gennemsnit ud og derved konkurrere unødigt. Det er helt tåbeligt, at når det gælder boglig viden, må ingen konkurrere, men gælder det f. eks. idræt, er der overhovedet ingen grænser for konkurrenternes udfoldelser.

Man må heller ikke overse, at erhvervslivet vil få svært ved at udvælge den bedst egnede til et job, dersom den store part af elever møder med ens karakterer. Risikoen

vil derfor være, at erhvervslivet vil indføre egne prøver, hvilket bestemt ikke kan være til gavn for folkeskolen.

## Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.30.

Mødet udsat kl. 12.02.

Mødet genoptaget kl. 13.30.

Forhandlingen genoptoges.

## Svend Haugaard (RV):

Man må nok undres over venstres utålmodighed: uddannelsesrådet er i gang med en udredning af spørgsmål om karakterer i henhold til ordlyden i den betænkning, som vi afgav i forbindelse med vedtagelsen af den nye folkeskolelov, den betænkning, som også forespørgerne er medunderskrivere af, og hvor der fremsættes ønsker om forenkling, og alligevel skal vi bruge en hel folketingsdag til dette ret forenkede spørgsmål. Det frister jo nogle af debattørerne her til at gå så vidt som fra Babylonien til de vesteuropæiske kulturværdier, vel nok lidt store udsving i forhold til karaktererne.

Men hvis det har så stor hast for venstre at få en afgørelse, kunne man jo have taget en forhåndsdrøftelse i undervisningsudvalget, i reglen er der dér en større og et mere lyttende forum, end det er tilfældet i denne sal. I øvrigt er det sådan, at der er tilbud til undervisningsudvalget om en løbende orientering om uddannelsesrådets arbejde. Jeg mener også, at undervisningsudvalget ville være det rette sted at drøfte spørgsmålet, når uddannelsesrådets betænkning ligger klar. Men det må indrømmes, at der i uddannelsesudvalget ikke er presse på, og det har formodentlig spillet en rolle for valget af forum.

Det radikale venstre mener ikke, at det er rimeligt at binde sig til et endeligt standpunkt, før vi har set et udvalgsresultat og haft lejlighed til at bedømme dette. Vi har ikke glemt, at vi på samme måde som fore-

[Svend Haugaard.]

spørgerne har været med til at sætte en udredning i gang, og det føler vi os forpligtet af.

Men principielt vil jeg sige, at vi bestemt ikke er vildt begejstrede for karakterer og specielt da ikke i folkeskolen. Vi erkender dog, at der i de sidste skoleår kan være behov for en målestok til at måle standpunkt med, og det ligger jo også som en forudsætning i den nye folkeskolelov, at der skal være det. Herved kan for det første elev og forældre få en mulighed for at vurdere elevens standpunkt; udtalelse i ord fremfor i tal er nok endnu mere afhængig af den enkelte lærers temperament og derfor et endnu dårligere sammenligningsgrundlag.

For det andet vil også eleven hermed ved udgangen af skolen have et bevis, som over for erhvervslivet kan fortælle noget om standpunktet, og som kan forhindre, at virksomhederne selv foranstalter en prøve. En sådan prøve fra virksomhedernes side vil bestemt ikke være mere retfærdig; end hvor skolen, der har kendt eleven hele skoletiden igennem, foretager en prøve.

Det radikale venstre vedkender sig betænkningens ordlyd om forenkling og erkender, at 13-skalaen i sin hidtidige form ikke er velegnet hertil. Dels er det sådan, at der er dumpekarakterer i 13-skalaen, og man kan ikke dumpe i folkeskolen, dels er der ikke som tidligere grundlag for at beregne gennemsnitskarakteren, når den enkelte elev helt frit selv er i stand til at vælge, hvilke fag han vil gå op til prøve i. Endelig har vi jo problemet med de to niveauer med samme prøve, som nok vil give os en hel del vanskeligheder.

Vi må altså erkende, at 13-skalaen uden ændring ikke er egnet, men på den anden side vil vi meget nødig skabe mere forvirring end højest nødvendigt ved stadig at ændre den målestok, altså 13-skalaen, som forældrene skulle kende lidt til, og som de har haft svært nok ved at lære. Derfor er det bedst at få en så lille ændring som muligt, og det mest enkle ville vel være, om man skar et par stykker af skalaen i bunden og en enkelt i toppen og lod de øvrige talværdier fortsat være gældende. Det ville i det mindste skabe mindre forvirring i forhold til det nu lige indlærte af værdien i den målestok, der med større eller mindre ret-

færdighed kan sige noget om elevernes standpunkt. Det ville også give mindre forvirring i forhold til resultatet i en senere uddannelse, herunder ikke mindst gymnasiet.

Men det radikale venstre ønsker altså, som det plejer at være god skik, at afvente resultatet af et udvalgsarbejde, før vi tager det endelige standpunkt. Vi har lov til at håbe, at uddannelsesrådet møder frem med noget virkelig godt.

Det fremsatte dagsordensforslag kan vi ikke stemme for, som det foreligger. I første linje står der noget om den 13-skala, som jeg nu lige har taget afstand fra eller i hvert fald taget afstand fra skal gælde i sin hidtidige form, men vi er på den anden side også indstillet på at få færrest muligt ændringer, og det vil sige, at vi vil være betydelig mere velvillige over for det efterfølgende i dagsordenen; hvis man stryger det, der står om 13-skalaen, vil vi altså være betydelig mere velvillige.

**Maigaard (SF):**

Den karakterskala, vi diskuterer i dag, er et led i det skolesystem, som SF er kritisk over for. Kritikken er ofte fremført fra denne talerstol, og jeg skal derfor ikke gentage den i hele sin bredde, men indskrænke mig til at pege på tre forhold.

Den deling, som vi har kendt og kender i folkeskolen, er en social deling. Vi ved, at delingen i praksis betyder en opdeling af eleverne efter stand; denne kendsgerning er så klart belyst, at end ikke den delte skoles tilhængere gennem de sidste 4 års skoledebatter har vovet at bestride det her i tinget. Jeg lægger derfor megen vægt på, at den lille skolereform gør enhedsskolen obligatorisk i alle fag bortset fra 4, og at den muliggør enhedsskolen i disse 4 fag gennem en lokal beslutning.

Dernæst: skolen adskiller teoretisk og praktisk arbejde, og den tilgodeser ikke musiske hensyn i tilstrækkeligt omfang, den udtrykker derfor en, hvad jeg vil kalde snæver og forvreden menneskeopfattelse ved at opdrage enten til praktisk eller til teoretisk virksomhed og under alle omstændigheder ved at lægge overdreven vægt på tilværelsens materielle sider. Også på dette område betyder den lille skolereform et skridt i den rigtige retning, idet den giver

[Maigaard.]

gode muligheder for at forene teori og praksis.

For det tredje: skolen bruger karakter- og eksamenssystemet som pædagogisk virkemiddel. Herved opdrager den til indbyrdes konkurrence, endda i et udpræget hierarkisk system; det er konkurrenceelementet i den hierarkiske sammenhæng, vi skal hæfte os ved. Man siger — det er også sagt i dag — at karakter- og eksamenssystemet er udtryk for, at eleverne får lov til at måle deres kunnen og viden, men det passer ikke. Der er tusindvis af andre måder at måle en indsats på og give forældrene den besked om deres børns færdigheder og kundskaber, som de har krav på, end gennem eksamen og karakterer. Eksamen og karakterer er kun én form, endda den ringeste. Det gælder for eksamens- og karaktersystemet, som Grundtvig sagde for næsten 150 år siden: „og han har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kær“. Det har betydning og sandhed i dag og skulle vel egentlig også have det for partier, der kalder sig liberale. Også på dette felt betegner den lille skolereform et konkret fremskridt. Realeksamen er afskaffet, og eksamen er gjort frivillig. Der skal kun gives karakterer to gange om året; det forstyrrende element i skolens dagligdag, som hyppig karaktergivning er, kan begrænses gennem lokal beslutning.

Endelig har de partier, som stod bag den lille skolereform, afgivet den hensigtserklæring, at 13-skalaen skal forenkles. Det er godt, for 13-skalaen er intet mindre end et perverst udtryk for, at elever i konkurrence skal indplaceres i et hierarkisk system.

Det er denne skala, der er til debat. Jeg skal derfor minde om ordene i den betænkning, der ligger bag den lille skolereform. Der står:

„Man er endvidere enige om . . . at ministeren skal tage initiativet til et udredningsarbejde med henblik på en forenkling af den nuværende karakterskala (13-skalaen).“

Heraf følger to ting, som står klart for enhver, der hæderligt vedstår indgåede forlig, ikke mindst fordi det blev sagt og skrevet under arbejdet med folkeskoleloven sidste år; der findes således papir på det i uddannelsesudvalget. For det første: 13-

skalaen skal forenkles. Hensigtserklæringen fra betænkningen er klar og utvetydig, for der står:

„ . . . med henblik på en forenkling af den nuværende karakterskala . . . “.

At skalaproblemerne skal undersøges først, er indlysende for enhver, der kender beslutningsprocessen i vort samfund — derfor udredningsarbejdet — men hensigten kan ikke diskuteres.

For det andet: det er oplyst under udvalgsarbejdet, at eleverne ikke kan dumpe i folkeskolen. Det er gentaget af undervisningsministeriets jurister, og det er bekræftet af ministeren i dag. Derfor kan 13-skalaen ikke bruges. Den har 3 dumpekarakterer; de er ikke forenelige med et karaktersystem, hvor man ikke kan dumpe. Disse to ting: at skalaen skal forenkles, og at den ikke må indeholde dumpetrin, er klare og åbenbare for hæderlige folk, de er hævet over enhver tvivl, enhver debat. Derfor drejer tingets diskussion sig ikke om folkeskolens karakterskala, hvis vi kommer til kerne, den drejer sig om evne og vilje til at holde indgåede aftaler.

På denne baggrund må jeg nok sige, at fru Tove Nielsens dagsorden var en sørgmunter oplevelse af mange grunde. Skolepolitisk var den sørgmunter, for det første fordi der overhovedet ingen tvivl er om, at dagsordenens første ord om, at 13-skalaen er i overensstemmelse med den nye folkeskolelovgivning, er forkert og forligsbrud. Ingen, der gik ind i forliget dengang, kan hævde det, fru Tove Nielsen gør i dag. Dernæst fordi dagsordenen i sin tekst indeholder et helt klart falsum; den siger: „den karaktergivning, der er vedtaget af folketinget“. Hvad er det for en karaktergivning, der er vedtaget af folketinget, om jeg må spørge? Folketinget har ikke vedtaget nogen karaktergivning. Folketinget har vedtaget noget ganske andet, nemlig at ministeren har bemyndigelse til at indføre karakterer, men folketinget har ikke vedtaget det selv. Det er altså direkte skolepolitisk forkert; det er et falsum, hvad der står i fru Tove Nielsens dagsordensforslag.

Dernæst er denne dagsorden parlamentarisk set sørgmunter: det er intet mindre end politisk bedrageri at tage partier uden for et forlig — fremskridtspartiet f. eks. — og hale dem ind for at få tolket forliget, for at

[Maigaard.]

få drejet det i en retning, der ikke kan holde. Det har hidtil ikke været parlamentarisk praksis. Det er ikke sådan, at socialdemokratiet pludselig kan sige: vi vil gerne have SF ind med for at tolke forsvarsforliget. Men det er det, venstre, fru Tove Nielsen, har gjort i dag, og det er politisk bedrageri; det skal siges højt og klart fra denne talerstol.

Endelig er det landspolitisk sørgmuntert. Jeg vil gerne lykønske fru Tove Nielsen med det selskab, hun optræder i i dag; for første gang og endda i et skole spørgsmål optræder partiet venstres repræsentanter som talsmænd for fremskridtspartiet. Det er tragisk i sig selv, at fremskridtspartiet skal ind i politik på denne led, men det er dobbelt, dobbelt, dobbelt tragisk, at fremskridtspartiet nu trækkes ind i en skolesag som den første. Derfor vil jeg ikke lykønske fru Tove Nielsen med hendes nye selskab, men jeg vil sige, det er tragisk landspolitisk, at fremskridtspartiet trækkes ind nu og i en skolesag. Det er måske karakteristisk, at fru Tove Nielsen er talmand for fremskridtspartiet på den dag, hvor venstre har fremsat sit forslag til økonomisk helhedsramme. Vi begynder at forstå, hvad det er, der tegner sig.

Jeg skal for socialistisk folkepartis vedkommende sige, at vi vedstår det folkeskoleforlig, vi indgik. Vi fik på ingen måde den skolelov, vi ville have ønsket. Vi måtte, som det er sagt, bøje os på mange punkter; vi fik indrømmelser på andre, og vi synes, at når vi gør resultatet op, svarer det regning: så var det fornuftigt at være med i forliget. Vi holder ved det. Det er nok lidt sværere at få os med i forlig end så mange andre, men når det er indgået, så står vi ved det. Har man sagt a, så siger man b. Derfor skal man være forsigtig med at sige a, men vi har sagt det, og derfor holder vi ved. Vil andre bryde forliget — og det er det, vi snakker om nu — må vi, når det er sket, tage vores holdning til den samlede skolelovgivning op, men vi bryder det ikke.

Derfor vil jeg gerne for at få klaret dette spørgsmål af stille følgende:

*Forslag om motiveret dagsorden.*

„Idet folketinget henviser til betænkning over forslag til lov om folkeskolen (af Tove

Nielsen m. fl.), der er afgivet af undervisningsudvalget den 6. juni 1975,

bekræfter det sin opfordring til undervisningsministeren om, at ministeren skal tage initiativet til et udredningsarbejde med henblik på en forenkling af den nuværende karakterskala (13-skalaen),

og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Nu er det jo ikke mig, der afgør, hvad formanden sætter til afstemning og i hvilken rækkefølge, men jeg vil gerne bede fru Tove Nielsen og hr. Chr. Christensen — og jeg vil bede, til jeg får svar, det siger jeg med det samme — om at få at vide, om man kan stemme for denne dagsorden, eller om man ikke kan. Det kan siges her fra talerstolen, og jeg venter spændt på et svar.

*Anden næstformand (Nathalie Lind):*

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette forslag indgår nu i forhandlingen.

*Gerda Møller (KF):*

Når man kender undervisningsministerens indstilling til karakterer i folkeskolen — og ministeren har jo aldrig lagt skjul på, at det er hun modstander af — forekommer det det konservative folkeparti helt ufatteligt, at de to partier venstre og kristeligt folkeparti i betænkningen til den nye folkeskolelov er gået ind for, at — jeg citerer—:

„Ministerens skal tage initiativet til et udredningsarbejde med henblik på en forenkling af den nuværende karakterskala (13-skalaen).“,

og samtidig mener, at det ikke ville føre til en forringelse af karaktergivningen. De var jo ikke uvidende om, at et andet af forligspartierne, socialistisk folkeparti, havde stillet afskaffelsen af 13-skalaen som deres betingelse for at gå ind i forliget, således som det også tydeligt fremgik af SF-ordføreren, hr. Maigaards, indlæg under andenbehandlingen i juni 1975. Hr. Maigaard slår fast, det står at læse i Folketingstidende 1974-75, 2. saml., sp. 6065:

„... og endelig skal eleverne ikke indplaceres på 13-skalaen, på den trindelte himmelstige, som ingen dødelig er i stand til at administrere med fornuft; den afskaffes.“

Ingen af de andre forligspartiets ordførere

[Gerda Møller.]

anfægtede hr. Maigaards opfattelse af, hvad udredningsarbejdet skulle føre til.

Det konservative folkeparti kan til gengæld fralægge sig ethvert ansvar for en kommende eventuel forringelse af karakter-skalaen. Som bekendt stemte vi imod folkeskoleloven, og som en af grundene angav jeg ligeledes under andenbehandlingen, at vi ikke ønskede karaktergivningen svækket; det kan man læse i Folketingstidende 1974-75, 2. saml., sp. 6059 og videre i sp. 6061, hvorfra jeg citerer:

„Selv om undervisningsministeren har måttet give indrømmelser på karaktergivningsområdet, er der tale om en svækkelse i forhold til den nugældende ordning, og ministerens tilsagn om at ville sætte et arbejde i gang med henblik på at forenkle den nuværende karakterskala er for mig et yderligere bevis på, hvad vi jo også hørte den socialdemokratiske ordfører var inde på, at man fra socialdemokratiets side ikke er tilhænger af karaktergivning og arbejder på at få den ud af skolen.“

At vor ængstelse var berettiget, beviser både ministerens svar til mig i spørgetiden den 24. marts i år, da jeg rejste spørgsmålet om den nye karakterskala, og ikke mindst de udtalelser, der er kommet fra formanden for det arbejdsudvalg, der skal komme med et udspil til en ny skala, hr. Jesper Florander. Ministeren har bedt udvalget om et begrundet forslag til en ny karakterskala, der opfylder de nye forudsætninger i folkeskolen, et mere enkelt karaktersystem, som fortrinsvis skulle bygge på mellemkarakterne, da det er disse, der fortrinsvis bruges i den nuværende skala. Hvorfor så bruge top- og bundkaraktererne? siger ministeren, og da ingen kan dumpe ud af folkeskolen, hvorfor så pege på de specielt fremragende? siger udvalgsformanden. Det, skolen skal stræbe efter, er at bringe alle elever nærmest de mål, der stilles. En meget stor del af eleverne vil nå disse mål; om de gør det på almindelig eller på særdeles fremragende måde, er i denne situation underordnet, siger udvalgsformanden videre.

Nej, det ville da også være forfærdeligt, om eleverne skulle møde nogen udfordringer i folkeskolen; det skal de jo ikke have lov til efter den nye folkeskolelov. Der skal efter de forlydender, der har været fremme, nu

åbenbart arbejdes med en skala på 4, 5 eller 6 trin, en skala, som oven i købet skal have bogstavbetegnelse, altså en skala med så få trin, at det bliver svært for eleverne at komme fra det ene trin til det andet uden meget store ændringer i deres præstationer, hvor den nugældende 10 trins skala giver mulighed for at registrere også små ændringer og dermed kan advare eleven, før det er gået helt galt, og altså anspore eleven til øget indsats.

Jeg er helt uenig med ministerens udtalelse her i dag om den mindre lykke hos en elev, der skulle være forbundet med at stige fra én uacceptabel karakter til en anden uacceptabel karakter. Jeg vil vove at påstå, at det trods alt er en større lykke — men jeg vil nu hellere tale om tilfredsstillelse — for en elev i løbet af året at få f. eks. et 3-tal end et 0 og et 5-tal end et 3-tal. Det betegner dog, at man ikke er helt håbløs, og giver eleven et begrundet håb om ved særlig indsats at kunne komme videre op.

Med hensyn til ministerens udtalelse om, at karakterer ikke egner sig som motivation og opmuntring for eleven, men at de kun er et meddelelsesmiddel, er jeg også helt uenig. Netop når man indskrænker sig til kun at give karakterer på 8.-10. klassetrin, altså hos de store elever, kan karakterer da være en motivation, fordi disse elever er så modne, at de så nogenlunde er i stand til at bedømme egne evner og dermed muligheden for at opnå et for dem tilfredsstillende resultat. Men rent bortset fra det må eleven da have krav på at blive vurderet for sin indsats og stå til ansvar for sit arbejde, sådan som man må det uden for folkeskolen, og for det store flertal af eleverne gælder det da også, at de ønsker denne vurdering.

Endelig siger ministeren, at til syvende og sidst hviler al karaktergivning på et skøn hos den enkelte lærer — og ministeren vil da gerne kalde det et kvalificeret skøn. Det er jo rigtigt, men så længe der ikke kan fremvises et andet og bedre system, og så længe karaktergivning opretholdes i alle de videre uddannelser, må det konservative folkeparti afvise ethvert angreb på systemet, eftersom karakterer er en så integreret del af den danske kultur, af vort demokrati og vort uddannelsessystem, at kun et nyt samfund — men det er vel også det, der stiles imod — et socialistisk samfund, et mere venstre-

[Gerda Møller.]

drejet samfund, kan forkaste karakterer og karaktergivning.

Undervisningsministeren siger også i sit svar til mig i spørgetiden den 24. marts, at 13-skalaen er skabt til brug under andre forudsætninger end dem, den nye folkeskolelov indeholder, og at der derfor må findes frem til et system, der er mere velegnet, når eleverne i 9. klasse skal bedømmes under ét, uanset hvilket niveau de er blevet undervist på. I stedet for at måle gennemsnit, som 13-skalaen bygger på, skal vi altså formentlig til at måle eleverne i forhold til folkeskolens mål, altså noget absolut; man skal måle graden af målopfyldelse. Og målene må naturligvis sættes på et så rimeligt niveau, at eleven normalt kan nå det, siger skoledirektør Holger Knudsen, der er formand for uddannelsessrådet for grundskolen, i et interview i Folkeskolens 1. april-nummer, og videre siger han, at en ny skala nok skal baseres på, at adskilligt flere end i dag skal kunne nå den bedre ende af den.

Ja, det er vel en naturlig følge af den fælles prøve, som naturligvis bliver af en sværhedsgrad, så en gennemsnitselev på grundkursus kan klare den, og dermed bliver der selvfølgelig flere elever i den bedre ende af skalaen eller sagt med andre ord: man må frygte en sænkning af kravene. Samtidig fristes man da også til at tro, at det nye karaktersystem blot skal bruges til at dække over det helt og aldeles urimelige forhold med den fælles afgangsprøve efter 9. klasse, uanset om eleven har gået på grundkursus eller har gået på det udvidede kursus.

Det konservative folkeparti finder en skala med 4-6 trin og angivet i bogstaver lig med en reel afskaffelse af karaktergivningen, fordi den er alt for unuanceret til en reel bedømmelse af elevens præstationer og til at orientere forældrene tilfredsstillende om eventuelle ændringer i elevens indsats og standpunkt. Endelig mener vi heller ikke, at den er i overensstemmelse med ønsket hos et flertal af forældre; det viser de forskellige opinionsundersøgelser da også i rigeligt mål. De udtalelser, der er kommet fra næstformanden i Københavns Lærerforening, tyder heller ikke på, at en skala med så få trin har opbakning blandt folkeskolens lærere. Hvis ministeren vil bruge den bemyndigelse, hun har ifølge folkeskolelovens § 12, stk. 9, til at

sætte en ny og stærkt forenklet karakterskala i kraft, er jeg bange for, at hun vil udløse en storm af protester blandt elever og forældre og dermed skabe en uro i folkeskolen, som ingen, allermindst eleverne, kan være tjent med.

På den baggrund skal jeg på det konservative folkepartis vegne opfordre ministeren til ikke at svække den karakterskala, som vi har i dag, og som giver grundlag for en rimelig, nuanceret bedømmelse af eleverne, og som både elever, forældre og erhvervsliv er fortrolig med. Når vi har fået prøver gjort frivillige, afskaffet eksamen og reduceret prøverne til det ringeste minimum og vi også gør karaktergivningen illusorisk, så kan aftagerne af folkeskolens elever kun afgøre, hvilken af to ansøgere der skal optages eller ansættes, ved hjælp af korruption eller lotteri. Om det er nogen fordel for eleverne fra de lavere sociale lag, vil jeg tillade mig at tvivle på. Det er da muligt, de kan være heldige i lotteriet, men de er næppe så godt stillet, når det drejer sig om forældres eller egne gode bekendtskaber. Alt har sin pris her i tilværelsen. Også både prøver og karakterer. Der kan siges meget rigtigt både for og imod dem, men efter min opfattelse opvejes minusserne så rigeligt af plusserne.

**Chr. Christensen (KrF):**

Baggrunden for denne debat er jo at finde i betænkningen over forslag til lov om folkeskolen, hvor der under bemærkningerne om afgangsprøver og karaktergivning af et flertal udtales således:

„Man er endvidere enige om, at ministeren skal tage initiativ til et udredningsarbejde med henblik på en forenkling af den nuværende karakterskala (13-skalaen).“

Kristeligt folkeparti er med i dette flertal, der stod bag gennemførelsen af folkeskoleloven, og vi står også bag udtalelsen om udredningsarbejdet. Det gør vi, bl. a. fordi vi mener, at det er rigtigt at tage en karakterskala, der nu har fungeret i en 12-årig periode, op til vurdering. 13-skalaen betød jo en forandring, endda en stor forandring, i karaktergivningen i folkeskolen, da den blev indført. Lærere, forældre og elever har nu lært at leve med denne skala, og mulighederne for at vurdere fordele, ulemper og mangler er nu til stede. Et udredningsarbejde ville kunne afdække en del af disse



[Chr. Christensen.]

forhold; bl. a. derfor står vi bag betænkningens bemærkninger.

Der har været fremført det synspunkt, at 13-skalaen var for omfattende, at den ville vinde i værdi, såfremt enkelte af skalaens trin gled ud. Et udredningsarbejde kunne også afdække dette spørgsmål; også derfor står vi bag betænkningens udtalelse.

Hvad vi derimod ikke står bag ved, er, at vi på forhånd skulle acceptere til gennemførelse resultatet af det igangværende udredningsarbejde. Lad os først se resultatet af det udredningsarbejde, der er i gang, så skal vi nok tage stilling til det. Tendensen til fra visse sider at ville pålægge forligspartierne forpligtelsen til på forhånd at skulle acceptere et hvilket som helst forslag om forenkling, endog et forslag ned til en 4, 5 eller 6 trins skala, tvinger mig til at komme med nogle principielle bemærkninger om kristeligt folkepartis syn på den nugældende 13-skala.

Eleverne har efter vor opfattelse krav på at få vurderet deres præstationer eller standpunkter, der viser, om de er hjemme i deres stof, og om de er i stand til at tilegne sig viden, om de har overblik, og om de kan tage selvstændig stilling til de forelagte problemer. En sådan vurdering kræver en differentieret karakterskala — og en sådan har vi i 13-skalaen — hvorefter man, om det måtte ønskes, først kan placere eleverne i de tre hovedområder karakteriseret med hovedordene: udmærket, middel, usikker, og derefter differentiere ud i tre underområder for hvert hovedområde. Det giver mulighed for en bedømmelse, der i det daglige baner vej for eleverne til at konstatere resultatet af en given indsats, positiv eller negativ. Dette kan virke som en opmuntring eller som en spore, det kan også virke som en advarsel, der kan hjælpe en elev over en midlertidig svaghedsperiode. En sådan bedømmelse kan også give det daglige samarbejde med forældrene en praktisk karakter, idet en opmuntring i bedømmelsen kan være udslag af en fælles arbejdsindsats hjem, skole og elev imellem, og en fastholden af status quo eller en nedgang ad skalatrinene kan afsløre vanskeligheder og problemer for eleven på visse områder og dermed give baggrund for en fælles indsats i retning af større forståelse for elevens situation og

dermed også muligheder for større hjælp til eleven.

En bedømmelse efter en så differentieret skala kan ved folkeskolens afsluttende prøve efter 9. og folkeskolens udvidede prøve efter 10. desuden være med til at give eleven, forældrene og skolen et fingerpeg om fremtidige uddannelsesområder og -muligheder. Desuden vil en sådan differentieret bedømmelse hjælpe erhvervene til den bedst mulige indplacering af eleverne i erhvervslivet.

Det er sagt, at 13-skalaen var udarbejdet til en eksamensskole med bestågenomsnit og dumpegrænse, og da den nye folkeskole borttager bestå- og dumpekriteriet, er 13-skalaen uanvendelig, siger man.

Ministeren siger i sin redegørelse, at der i systemet er indbygget et dobbelt beståskriterium, et, der går ud på et simpelt mindstegenomsnit, der ligger på 5,5, og et andet, der sætter en grænse for, hvor små de to laveste karakterer må være i forhold til gennemsnittet af de øvrige.

Efter min opfattelse er der netop ikke indbygget dette i systemet. Det forekommer mig, at ministeren her vurderer forkert og blander 13-skalaens forskellige trin og brugen af dem i den almindelige vurdering sammen med anvendelsen af karakterskalaen i forbindelse med visse eksaminers beståbetingelser, f. eks. realeksamen, studentereksamen m. fl. som anvist i § 2 i bekendtgørelsen om karakterskalaen af 4. februar 1963.

Da realeksamen er bortfaldet i folkeskolen med den nye skolelov, må karakterbestemmelserne i 13-skalaen herom selvfølgelig også bortfalde, og derfor kan man ikke argumentere på disse imod indholdet af 13-skalaen; § 2 må simpelt hen ophæves.

Men det ændrer jo ikke det mindste i selve karakterskalaen: ifølge nugældende ministerielle bestemmelser skal folkeskolen anvende 13-skalaen til bedømmelse af eleverne ved den statskontrollerede prøve efter 9. og 10. klasse. Dette er gået fint. Men her er der heller ingen gennemsnitsbestågrænse eller dumpegrænse overhovedet. Bedømmelsen her må svare til bedømmelsen efter den nye folkeskolelov ved folkeskolens afsluttende prøve efter 9. klasse og folkeskolens udvidede prøve efter 10. klasse.

Konklusionen må blive, at 13-skalaen

[Chr. Christensen.]

udmærket kan anvendes under den nye folkeskolelov. Herfor taler også, at forældre, skole, elever og erhvervsliv har levet sig ind i denne skala, og at en ny revolutionerende karakterskala på nuværende tidspunkt yderligere vil komplicere den nye skolelovs gennemførelse til august.

Selvfølgelig må bekendtgørelsen om anvendelsen af 13-skalaen sprogligt og indholdsmæssigt redigeres om efter den nye skolelov.

At 13-skalaen kan anvendes uden forenkling, betyder jo ikke, at den absolut skal anvendes fuldt ud uændret. Viser det sig, at resultatet af udredningsarbejdet taler for, at det absolut bedste ville være at forenkle et nul ud af skalaen, kunne man jo overveje den mulighed.

Med disse betragtninger må det forekomme, at hr. Maigaards dagsordensforslag er ganske overflødigt.

**Freddy Madsen (DKP):**

Da vi i oktober stillede en forespørgsel om adgangsbegrænsning, var fru Tove Nielsen fuld af nderen over, at vi ville have denne vigtige og omfattende sag til behandling her i tinget. I betragtning af det kan fru Tove Nielsen nok ikke fortænke os i, at vi nu er en smule forundrede over, at den foreliggende sag kan give anledning til en forespørgsel på et tidspunkt, hvor der oven i købet arbejdes med udredning af sagen. Hvis jeg skulle være censor ved denne eksamen, må jeg beklageligvis konstatere, at hvad enten man anvender den ørstedeske skala eller 13-skalaen, står fru Tove Nielsen til en karakter, der ikke giver adgang til oprykning i næste klasse. Men det er selvfølgelig noget, som vælgerne afgør.

Det er en kendt sag, at kommunisterne ikke er tilfredse med den nye lov om folkeskolen. Vi ønsker en enhedsskole, og der er også ting i den nye lov, der er i overensstemmelse med de principper, der er grundlæggende i den skole, vi ønsker indført, og hvis hovedformål skal være at give alle børn uanset den baggrund, de møder op med i skolen, en dybtgående og bred indsigt i viden og i de forhold, vi lever under, men på en række punkter virker den nye skolelov imod dette. Jeg tænker her bl. a. på den urimelige niveaudeling og på, at eleverne

har mulighed for at fravælge vigtige fag på et tidspunkt og under betingelser, der gør det umuligt for dem at gennemskue konsekvenserne af deres beslutninger. Og så tænker vi selvfølgelig på, at skolens økonomiske muligheder er helt utilstrækkelige og dermed undergraver de gode ting, der trods alt findes i den nye lov.

Således som folkeskolen nu er udformet, er det vores opfattelse, at det stadig er princippet om frasortering, der er dominerende, og at eksamen og karaktergivning dermed bliver et led i et sorteringssystem med alle de negative følger, det får for undervisningsforløbet.

Ud fra denne betragtning må vi tage afstand fra de nuværende afsluttende prøver. Imidlertid er det jo en kendsgerning, og det er vedtaget af et flertal, og derfor er det ikke ligegyldigt, hvordan karaktersystemet udformes. Vi ønsker derfor også at gå ind i en diskussion om disse problemer.

Karakterspørgsmålet kan efter vores mening ses som én blandt alle de faktorer, som kan medvirke til, at enhedsprincippet i folkeskolen nås, men som også kan modvirke det. Vi tror naturligvis ikke, at karakterspørgsmålet er det afgørende punkt i denne sag, men vi finder det alligevel vigtigt. Det har nemlig at gøre med, hvordan skolens mål skal realiseres i den daglige praksis. Derfor var vi positive, da der i forbindelse med vedtagelsen af den nye folkeskolelov blev truffet beslutning om et udredningsarbejde med hensyn til en forenkling af karakterskalaen.

Nu blev der ganske vist talt om forenkling, og det kan jo betyde hvad som helst, men der blev på den anden side også talt om, at der virkelig skulle ske et udredningsarbejde. Det opfattede og opfatter vi stadig som ensbetydende med, at man ønsker at undersøge, hvordan man opbygger et karaktersystem, der er i bedre overensstemmelse med den forskning, der findes på dette område, og med den viden, man i dag har om, hvad skolen og børnenes opvækstforhold i det hele taget betyder for deres udvikling.

13-skalaen er med rette blevet stærkt kritiseret, men den virkelig afgørende kritik imod den imødekommes ikke ved, at man blot forenkler den. Den virkelige kritik imødekommes kun ved, at man tager selve grundlaget for karaktersystemet op. Det,

[Freddy Madsen.]

det gælder om, er at udvikle et karaktersystem, der med den skole, vi skal have i de kommende år, mest muligt er i overensstemmelse med elevernes og forældrenes interesser og giver lærerne rimelige muligheder for deres virke. Vi tror ikke, sådan som undervisningsministeren åbenbart gør, at et karaktersystem, der har disse egenskaber, samtidig kan tilfredsstille arbejdsgivernes ønsker.

Det er formentlig netop denne grundlæggende modsætning af interesser, der ligger bag debatten i dag. Kapitalisterne og deres talsmænd ser selvfølgelig tydeligt, at en karakterskala, der fremmer udviklingen af en enhedsskole, som fremmer, at også arbejderklassens børn får et større udbytte af deres skolegang, er i modstrid med de interesser, de varetager; og efter, hvad der er kommet frem om planerne i det udvalg, som arbejder med spørgsmålet, går de jo netop ud på, at det, der skal ligge bag karaktergivningen, skal være standpunktet i forhold til det, der er opstillet som mål for undervisningen. Det er efter vores mening et rigtigt princip, som netop fastholder, at skolens mål er et mål, der stilles for alle børn principielt. Det er hyklerisk, men også afslørende for, hvilke interesser man i virkeligheden forsøger at varetage, når man påstår, at man i børnenes interesse bør bevare en karakterskala, der bygger på de grundprincipper, som ligger bag 13-skalaen. Ifølge den skal, som undervisningsministeren også fremhæver, mange have middelkarakterer, et mindre antal høje, henholdsvis lave, karakterer. Det betyder, at der ikke stilles samme mål for børnene i skolen. Det indebærer, at børnene simpelt hen ikke på forhånd er udset til at lære det samme. Nogle skal klare sig godt, andre mindre godt og nogle dårligt. Nogle skal med andre ord have noget ud af deres tid i skolen, andre skal ikke have noget ud af den. Der er ikke noget at sige til, at der er kredse, der er begejstrede for denne skala og de principper, der ligger bag den. Den er nemlig medvirkende til, at målet for undervisningen først og fremmest sættes for lavt for arbejderklassens børn, fordi de ofte begynder skolen med andre forudsætninger end andre grupperes børn. Det er dem, som gennemsnitligt vil klare sig dårligst i skolen, bl. a. i kraft af en undervisning, der ikke

konsekvent fastholder, at de mål, der er opstillet for folkeskolen, er for alle børn.

Angrebet på planerne om en ny karakterskala må ses som et led i de forsøg, der nu foregår for at sabotere hele uddannelsessystemet, og som vi er vidne til også på andre områder. Man satser i øjeblikket bevidst på at forringe uddannelsesniveaueet for store dele af befolkningen. 13-skalaen kan bruges til at fremme en sådan politik. En karakterskala, der fastholder, at skolens mål er for alle, kan modvirke det. En karakterskala, der er knyttet til de mål, man sætter for skolen, er ikke alene en skala, der tjener befolkningens grundlæggende interesser for at højne uddannelsesniveaueet, det er også et karaktersystem, der i modsætning til 13-skalaen er i overensstemmelse med den viden, man i dag har om, hvordan mennesker lærer og udvikler sig.

Menneskers udvikling er betinget af deres opvækstforhold. Vi ved i dag meget om, hvordan menneskers udvikling er betinget af de forhold, de vokser op under, og alle de erfaringer, de gør. Børnenes udvikling er altså ikke primært bestemt af nogle medfødte evner. Der er derimod tale om en proces, hvor de forhold, de vokser op under, spiller afgørende ind. Økonomi og boligforhold er af betydning, opdragelse og undervisning og hele det emotionelle klima, der omgiver barnet, er af betydning. Det giver først og fremmest samfundet et stort ansvar for børnenes udvikling og betyder, at vi prioriterer forskning inden for undervisning og opdragelse og økonomiske ressourcer inden for uddannelsessektoren højt.

13-skalaen fastholder, at hvis det går barnet dårligt i skolen, skyldes det dets egne evner; 13-skalaen placerer altså ansvaret hos barnet, og den fastholder også, at det er barnets egen skyld, hvis ikke det lærer. Derfor ønsker vi en karakterskala, der fastslår, hvordan barnets standpunkt er i forhold til målet for undervisningen, således at der lægges op til en tilrettelæggelse af undervisningen, der kan forbedre elevens standpunkt. Vi er altså stærke modstandere af den nuværende skala, fordi den modvirker det mål, vi ønsker skolen skal have. Vi mener, at en skala, der ses i relation til målet for undervisningen, og som har et begrænset antal trin, f. eks. 3 og højst 5 trin, på nuværende tidspunkt kan fremme udviklingen.

[Freddy Madsen.]

Den vil nemlig medvirke til at fastholde, at der må gælde samme mål for alle børn, og vil modvirke, at skolen bliver domineret af den situation, vi har på nuværende tidspunkt.

Vi ønsker at udvikle en skole, hvor bedømmelse er integreret i en aktiv indlæringsproces, men vi erkender, at betingelserne for denne skole endnu ikke er til stede og først skal skabes. Vi er enige med undervisningsministeren i, at denne debat kommer på et højst forkert tidspunkt. Det står klart, at den er udtryk for et ønske om at forhindre, at der gennemføres en ny karakter skala. Den er altså i virkeligheden et forsøg på, hvis man ikke kan bremse det igangsatte udredningsarbejde, da at påvirke det. Det vil sige, forespørgslen er et led i et forsøg på at påvirke også de videnskabelige medarbejdere, som skal levere et stykke arbejde i overensstemmelse med det, som her er højrepartiernes ønsker. Vi håber, at de mennesker, der arbejder med det, ikke vil lade sig påvirke af denne indstilling, og håber, at det udredningsarbejde, der nu er i gang, kan danne grundlag for fornuftige overvejelser, som også kan føre frem til, at vi ikke alene får en forenkling i dette system, men også får nye grundlæggende principper for, hvordan det skal laves.

**Erik Bauer (CD):**

Den nye folkeskolelov træder i kraft ved det nye skoleårs begyndelse. Loven er blevet til efter en lang række justeringer af den hidtil gældende skolelov og bærer ganske tydeligt præg af at være en kompromislov, der kunne samle forholdsvist bred tilslutning i folketinget, dog uden mit partis medvirken.

En lang række af lovens bestemmelser er blot en videreførelse af hidtidige justeringer, der igen er foretaget som en naturlig konsekvens af, hvad der faktisk skete i folkeskolens hverdag, medens andre bestemmelser er aldeles nye og på afgørende vis ændrer undervisningsformer og -indhold, særlig på folkeskolens øverste klassetrin.

Formentlig i konsekvens af alt dette nye, f. eks. kurser med forskelligt indhold, har man søgt at indbygge en slags sikkerhedsventil over for dette ukendte: hvordan skal

man bedømme elevernes præstationer under disse forhold? — en sikkerhedsventil i form af en bemyndigelse til ministeren til at foretage et udredningsarbejde omkring en forenklet karakter skala.

Der er for mig ingen tvivl om, at denne tilføjelse i betænkningen til loven er en del af den pris, man har måttet give for i det hele taget at kunne komme igennem med, at prøver og karakterer ikke helt skulle forsvinde, hvilket der jo oprindeligt var lagt op til i undervisningsminister Heinesens lovforslag eller lovudkast, som det blev kaldt, helt tilbage til juli 1972, og som den nuværende undervisningsminister ikke lægger skjul på stadig er et socialdemokratisk ønske.

Hensigten med at afskaffe prøver og karakterer har selvsagt ikke været dikteret af frykten for, om nogen skulle være dygtigere end andre — det kan man jo nu engang ikke ændre på — men en frygt for, at det skulle give sig udtryk på et stykke papir. Samme hensigt ligger der bag den forenkledede karakter skala, der populært sagt skal gøre det muligt for alle at være med og i hvert fald gøre det umuligt for nogen at ligge for langt over gennemsnittet.

Ministerens betænkeligheder ved 13-skalaen, særlig ved bedømmelser mellem elever fra to forskellige kurser, deler jeg ikke, idet man tilsyneladende forudsætter, at højeste karakter kan opnås alene ved at opfylde de givne krav på trinnet. Jeg anser det ikke for udelukket, at elever fra grundkursus skulle være i stand til at komme op over dette niveau, ja, måske har arbejdet sig op til, hvad elever med udvidet kursus præsterer.

I øvrigt er formålet med karakterer jo også, som ministeren udtaler, at give meddelelse til omverdenen om vedkommendes kundskaber, i dette tilfælde altså inden for folkeskolen. Jeg kunne egentlig godt tænke mig at vide, hvad der er den egentlige grund til, at man har denne tilsyneladende angst for at lave prøver og give bedømmelser for slet ikke at tale om, hvorfra den stammer.

Ved indførelsen af 9.-klasserne i sin tid gjorde man afgangsprøverne frivillige — det var den såkaldte eksamensfrie skole — men hvad skete der i realiteten? Praktisk taget alle ønskede frivilligt at gå op til eksamen med karakterer og det hele, og det er sikkert

[Erik Bauer.]

meget klogt, at man har bibeholdt såvel prøver som karakterer i den nye lov, selv om det fra visse sider holdt hårdt.

Jeg erkender, at ministeren har fået bemyndigelse til at gennemføre en forenkling af den gældende karakterskala, men der ligger ikke heri en bemyndigelse til at præsentere en helt ny skala. Som medlem af en skolekommission og et skolenævn gennem 14 år har jeg en ganske god føling med, hvilket pres der lægges på såvel lærere som elever og forældre, hver gang der kommer ændrede regler for undervisningen — og dem har der jo ikke været så få af — pres i form af øget arbejdsbyrde med ekstramøder i lærerråd, kommission og nævn, ved flere forældremøder, møder i diverse udvalg, en ekstra arbejdsbyrde, der selvsagt går ud over det egentlige formål: indlæringen. Jeg kan forsikre ministeren om, at det, folkeskolen først af alt nu trænger til, er arbejdsro. Ministeren kan ikke være uvidende om, at ikke alene indeværende skoleår, men også det kommende vil være tidsmæssigt stærkt påvirket af de ændringer, der træder i kraft 1. august, og af de ændringer, der naturligt må udskydes til august 1977, så alene af disse årsager bør ændringer af karakterskalaen ikke finde sted.

Et helt andet og nok så væsentligt problem, der næsten uundgåeligt vil dukke op ved nye bedømmelsesformer, er kommunikationen fra skole til forældre, en ikke uvæsentlig detalje i det i loven nu indførte skole/hjem-samarbejde. Nye undervisningsformer, samlæsning, kursusdeling, gammelkendte fags fusioner eller forsyning med nye etiketter har ikke — det forsikrer jeg ministeren om — gjort det lettere for forældre at følge med i deres barns skolegang eller, som det hedder i dag: at erkende barnets situation.

Skal disse forældre nu præsenteres for karakterbøger med tal eller bogstaver, der afviger fra det allerede kendte, er jeg sikker på, at forvirringen bliver total.

Gennem mine tillidshverv inden for folkeskolen er jeg vidende om, at danske forældre hverken er eksamensvilde eller karakternarkomaner, men har et meget stærkt ønske om for ikke at sige krav på at få meddelelsesbøger og karakterer, selvsagt hvis ind-

hold de forstår. Jeg tænker ikke her specielt på den større og større kreds af forældre, der meget aktivt lever med i skolens arbejde, og for hvem den personlige konsultation af skolen er det afgørende, men på den meget store del af forældre, der viser interesse for skolen alene ved at støtte barnet i lektier, pasning af sengetider m. m., hvilket i parentes bemærket ikke er den uvæsentligste forældreinteresse, man kan udvise. For mange af disse forældre er meddelelsesbøger og karakterer ofte den eneste kommunikation.

Skal man endelig bruge kræfter på problematikken omkring bedømmelsen af elevernes standpunkt, er det ikke karaktererne og disses tydning, der er det mest presserende, men derimod snarere prøveformerne. Her ligger en langt større opgave i at finde en løsning til at sikre en retfærdig bedømmelse af standpunktet, hvor held og uheld for ofte spiller en større rolle end det reelle standpunkt.

Vi har allerede haft en meget lang debat omkring et enkelt punkt i skoleloven, et punkt, der kan synes af mindre betydning, men som vi er en del der ved har en større betydning, og jeg skal gøre mit til at afkorte debatten ved at slutte her og med at advare ministeren imod at bringe uro og så mere mistillid blandt forældrene til den nye folkeskolelov ved at gennemføre omfattende ændringer af karakterskalaen.

**Steen Folke (VS):**

Nu kan det være nok. Vi er mange, der mener, at den slendrian, som præger hele samfundet, nu må være slut, den slendrian, der præger ikke mindst vore børn og unge. Opdragelsen må ind i fastere baner. Autoritet og disciplin er begreber, som er så godt som ukendte for vore børn og unge. Skolen er præget af disciplinkrisen, eksamen er som bekendt ikke, hvad den har været, og nu er der snigende bestræbelser på at udhule karaktersystemet, som er så afgørende for karakterdannelsen. Nu kan det være nok. Vi mener ikke blot, karaktererne skal bevares i folkeskolen, og i den forbindelse er det helt afgørende, at det er 13-skalaen, som virkelig kan bruges til at skelne mellem skidt og kanel, mellem de begavede og de ubegavede. Man kunne måske overveje at indføre den skala, der har minus 22 som bundkarakter.

[Steen Folke.]

Er der noget, der er karakterdannende, så er det et minus 22 lige i synet på en dum, fræk og doven elev.

Men det er ikke tilstrækkeligt at bevare og udbygge karaktergivningen i folkeskolen. Vi må også have den indført i børnehaver; ja, i vuggestuer. Alle ved, at børnenes personlighedsudvikling og karakterdannelse først og fremmest foregår, mens de er helt små. Derfor er det ikke tilstrækkeligt at sætte ind, når børnene kommer i skole; da er det allerede for sent. I børnehaver og vuggestuer opdrages børnene efter nymodens pladderhumanistiske principper. Nu må der sættes ind med større fasthed og autoritet.

Indførelse af 13-skalaen vil være et udmærket redskab både til at motivere og disciplinere børnene og til at meddele forældrene, hvilke fremskridt de gør. Lad os tage et eksempel.

Når der synges i børnehaven, er det helt klart, at nogle synger bedre end andre. Allerede i 4 års alderen synger nogle klokkerent og smukt, mens andre synger falsk og hæst, og nogle har ikke en tone i livet. Som regel er der også nogle dovne, der slet ikke synger med. 13-skalaen vil være velegnet til at vise børnenes standpunkt og til at motivere de dumme og dovne til at gøre en større indsats.

Lad os tage et andet eksempel: i vuggestuen er børnene også langtfra ens. Nogle begynder at kravle før andre. Nogle går både sikrere og mere elegant end andre. Nogle bliver renlige på et tidligere tidspunkt, mens andre har besvær med at nå det, inden de skal i børnehave. Ved hjælp af 13-skalaen vil der kunne gives et udmærket udtryk for børnenes samlede standpunkt til enhver tid. Tvært imod at indskrænke karaktergivningen og overgå til en pladderhumanistisk 5 punkts skala mener vi altså, at anvendelsesområdet for det pædagogiske instrument, som karakterer er, bør udvides, og at 13-skalaen for enhver pris må bevares.

Spøg til side! Men det er faktisk lidt svært at tage venstres bagstræveriske forespørgsel helt alvorligt. I oktober 1970 skrev Jesper Jensen en artikel i Unge Pædagoger under overskriften „Karakterer er svindel“. Jeg vil gerne gøre hans ord til mine ved at citere:

„Karakterer er svindel. Karakterer er bedrageri, uanset om man bedrager andre eller sig selv. Man bedrager andre, når man prøver at bilde dem ind, at en karakter er lig med resultatet af et ordentligt stykke arbejde, for et arbejdsresultat, det er det, som man har fremstillet og skabt, eller det, som man har lært. Man bedrager sig selv, hvis man bilder sig ind, at man kan bedømme præstationer på en 10-skala eller en 13-skala eller en 15-skala. Man bedrager andre, hvis man bilder dem ind, at de får noget som helst vigtigt at vide om en person, fordi de får hans karakterer at vide. Man bedrager sig selv, hvis man i stedet for at tage selvstændig stilling til et menneske tror, at man kan bedømme ham på en liste af karakterer. Man bedrager både sig selv og andre, hvis man tror, man kan rode beskrivelser og moral sammen, hvis man tror, man på én gang kan beskrive, hvor dygtig en person er, og hvor meget han har bestilt for at nå til et bestemt resultat. Ja men hvad så? Hvad skal vi sætte i stedet? Vi skal jo bedømme folk, vi skal jo udvælge folk. Ja, skal vi nu egentlig det? Vi finder os åbenbart i, at man sætter effektivitet højere end menneskelige egenskaber, at man sætter økonomisk fortjeneste højere end den tilfredsstillelse, det er at lave noget, som man har lyst til.“

Fru Tove Nielsen mener ikke, at verden står længere, i hvert fald ikke folkeskolen, hvis man går over fra en 10 punkts skala som den nuværende 13-skala til en 5 punkts skala. Det er ærligt talt komisk.

Undervisningsministeren har givet en række teknokratiske begrundelser for, at den nye folkeskolelov faktisk nødvendiggør en forenkling. VS har i modsætning til venstre og socialdemokratiet og SF for den sags skyld heldigvis ingen andel i den nye folkeskolelov, men en forenkling af karaktergivningen kan vi naturligvis ikke være imod. Vi vil blot understrege, at det ikke ændrer noget som helst væsentligt ved karaktersystemet. Det ved undervisningsministeren også godt, og hun understreger, at socialdemokratiet egentlig er imod karakterer i folkeskolen. Her er VS for en gangs skyld helt enig med socialdemokratiet. Til gengæld er det heller ikke i denne sag principperne, der er afgørende for socialdemokratiet. Man af-finder sig gladeligt med at administrere en

## [Steen Folke.]

borgerlig politik og lovgivning, om det så bliver med 5, 7 eller 10 trin på karakterskalaen.

VS er imod eksamen, og vi er imod karakterer, ikke blot i folkeskolen. Karaktergivning er en nem måde at sortere på, det giver indtryk af en højere retfærdighed, som dog altid har vist sig at falde ud til fordel for borgerskabets børn, det viser talrige undersøgelser bl. a. fra socialforskningsinstituttet. Karakterer giver den enkelte elev en individuel forklaring på, hvorfor hun ikke duer, karakterer er gode til at lukke munden på kritiske elever. Karakterer er hele dette århundrede blevet brugt til at forklare arbejderklassens børn årsagen til, at nogle skal have højere løn end andre. Kort sagt, karakterer er en nødvendighed for at opretholde det bestående hierarkiske uddannelsessystem, og det er tilmed et godt instrument i adgangsbeholdningens tjeneste.

Vi gør os ingen forhåbninger om, at man i den nuværende situation kan afskaffe et så udmærket redskab i undertrykkelsens og selektionens tjeneste, men vi hilser selvfølgelig enhver svækkelse af dette urimelige apparat velkommen, den være sig nok så beskeden.

På den baggrund skal jeg meddele, at vi agter at stemme imod den af fru Tove Nielsen foreslåede dagsorden.

## Eva Rothenborg (FP):

Jeg vil også gerne lige have lov at pippe med i koret i dag, for det er jo ganske tydeligt i denne debat som i så mange andre, at det sete afhænger af øjnene. Det er jo langt fra blot en karaktergivning, der diskuteres i dag. I virkeligheden er det, hvorvidt man bør gribe ind i det enkelte menneskes ret til og behov for at kunne yde en virkelig god præstation.

Jeg vil lige have lov at pointere her, når det gælder bedømmelsen af elever, at når hr. Steen Folke nævner, at man kunne overveje at bedømme børnehævebørnenes evne til at synge, så skal jeg lige for oplysningens skyld sige, at sang nu i øvrigt ligger uden for karaktergivningen som værende upåvirket af flid. Hvis man ikke kan, så nytter det ikke, at man er flittig.

Da 13-skalaen i 1963 afløste den ørstedeske skala, var der i begyndelsen stor usikkerhed

både blandt lærere, elever og forældre om dens brug, og der var en almindelig sammenblanding i begyndelsen af dens talskala og de gamle karakterer fra Ørstedeskalaen. Efterhånden som dels redegørelsen for dens benyttelse, dels direktoratets anmodning om, at hele skalaen toges i brug, kom til, lærte man imidlertid at frigøre sig fra Ørsted, og fortolkningen af karakterskalaens trin blev nemmere at have med at gøre i bedømmelsen af præstationerne, og det hele har fungeret særdeles udmærket de senere år.

Den usikkerhed, der har været, ikke mindst når det har drejet sig om karaktergivningen i folkeskolen set i forhold til kravene i den højere skole, har for en stor del skyldtes det alt for dårlige samarbejde, der har været og til en vis grad endnu er imellem folkeskole og højere skole i vurderingen af, hvilke krav der skal stilles til elevernes kunnen i de forskellige fag. Det er denne usikkerhed snarere end benyttelsen af de enkelte trin i karakterskalaen, der har bevirket påstande bl. a. i uddannelsesrådet for grundskolens betænkningssudkast om uretfærdighed i karaktergivningen. Den opadgående skævhed, som også omtales i betænkningssudkastet, har jo været baseret på, at folkeskolen for en stor del har foregrebet den eksamensfrie folkeskole og derfor ikke har ønsket at skærpe elevernes fornemmelse af, at en højere uddannelse, sådan som vort skolesystem nu engang fungerede, var baseret på slutbedømmelserne.

Nu tales der jo så meget om en normrelateret skala i modsætning til den målrelaterede skala, hvor den sidste fremhæves som værende mere motiveringsgivende end den første. Det skal være målet, der er det afgørende, og ikke konkurrencemomentet. Med andre ord står vi midt oppe i den situation, som klart og utvetydigt blev formuleret engang af undervisningsministeren — ordene er i alt fald tillagt hende — at hvad ikke alle kan lære, skal ingen lære.

Det er for mig en forbløffende udvikling i et undervisningssystem, at ingen må få lov til at vise deres evner i fuld udstrækning, så meget mere som hele verdenssamfundet jo i dag er baseret på et eneste stort konkurrencemoment politisk og økonomisk for slet ikke at forglemme sportsmæssigt, militært osv.

[Eva Rothenborg.]

Man kan lide det eller lade være, men jeg har svært ved at fatte, med hvilket formål det skal fratages danske skoleelever at bevise over for sig selv og andre, at de kan og vil noget med sig selv og deres uddannelse. Hvis ikke der bliver nogen mulighed for det, der hedder den usædvanlig gode præstation, til at gøre sig gældende, hvis vi fortsætter denne systematiske svigten af elever, der kan og vil noget, og tvinger dem til kun at nå et fælles mål, så skaber vi jo bare tabere på en anden måde. Men jeg ved efterhånden ikke — somme tider kunne det se ud, som om det måske var hensigten.

Jeg har også fæstnet mig ved en udtalelse fra Danmarks lærerhøjskole, som omtaler problemer med at gøre de sidste klassetrin i skolen til en meningsfyldt og engageret uddannelse. For mig at se er det rene volapyk, men det er jo nok muligt, at uddannelsen har ændret sig fra dengang i Viktoriatiden, da jeg selv blev uddannet. Da var der i alle tilfælde en pædagogisk regel, som vi skulle holde os konstant for øje, og som hed: „På lederen beror alt“. Det lægger et ansvar og muligvis et kedeligt ansvar på underviseren, på læreren, og lægger det op til ham at skabe en meningsfyldt og engagerende uddannelse ud af sin undervisning og sit fag.

Et andet synspunkt er dette med den drastiske forenkling af karakterskalaen. Med det løse indhold, der på så mange områder er i dag i folkeskolens pensa, er der mere end nogen sinde behov for en reel og detaljeret evaluering af eleverne, hvis man skal gøre sig noget håb om at skabe interesse for dem både i de højere uddannelsesinstitutioner og hos det erhvervsliv, der gerne skulle antage dem til videreuddannelse. Hvis ikke der findes mulighed for inden for en skala at vurdere på et solidt grundlag, så har det, og jeg skal gentage det — det har været nævnt allerede flere gange — den risiko, at man andre steder laver de optagelsesprøver, som ikke findes, og så er vi lige vidt.

Nu fastholdes det, at 13-skalaen ikke kan benyttes, dens forudsætninger er faldet væk. Hvorfor skulle de egentlig være det? Der er da ikke noget som helst i vejen for at benytte 13-skalaens fortolkning til præstationerne, selv om man ikke kan dumpe. Der

står jo intet som helst i 13-skalaens fortolkning om, at nu og her er man dumpet. Det beror jo på regler, der er udsendt senere som gennemsnitsregler, og den berømte 13-regel. Der står, at med 5 er præstationen ikke tilfredsstillende osv. nedover, 03 er uantageligt og endelig 00 helt ude på overdrevet.

Men når det forholder sig sådan, at man ikke kan dumpe ud af folkeskolen selv helt ude på overdrevet, så kan det da egentlig være ligegyldigt. Det eneste, man derfor kan benytte de nederste karakterer til, er at vurdere elevens evner til at gå videre inden for en bestemt uddannelse, og det er pine-død nødvendigt, hvis ikke hele vores uddannelsessystem skal ende i kaos.

Hvad forskellen er imellem „eleven har ikke fået det ringeste ud af undervisningen“, som det er foreslået visse steder, og at „elevens præstation er uantagelig“, kan jeg ærlig talt ikke se. Selv udvalget for grundskolen erkender jo, at der rejser sig problemer med den forenkledede skala i overgangen mellem karaktererne, og de erkender også, at behovet for succes hos den enkelte elev må betragtes som noget helt legalt.

Den fælles prøve, nævnt i § 12, stk. 3, behøver jo ikke nødvendigvis at føre til et fælles resultat. Man kan jo give eleverne mulighed for alle at vise en eller anden færdighed, alle kan jo lære noget, et eller andet, men det behøver ikke nødvendigvis at være det samme.

Blumes, Hastings og Maddows definition nævner jo specielt forandringerne hos den lærende, altså muligheden for løbende at kunne konstatere, om ens arbejde har givet det ønskede resultat undervejs.

Så synes jeg, at der må endnu et moment med i betragtning, og det er, at såvel elever som forældre i meget stor udstrækning ønsker karakterskala og karaktergivning bevaret. Her kommer vi ind på diskussionens kerne, som egentlig drejer sig om det gamle: hvad er højest, et tordenskræld eller Rundetårn? For det, der er hele sagen, er, at der er tale om to evalueringer. Den interne evaluering, den igennem året løbende, er for dårlig, det erkendes overalt, og det har fremskridtspartiet gang på gang såvel i skrift som i tale fremhævet. Den er fuldstændig beroende på et samarbejde imellem skole og hjem, som i dag ikke fungerer til-



[Eva Rothenborg.]

fredsstillende, og det kan der ikke lovgives om, det må bare den enkelte skole lære efterhånden. Det erkendes også.

Så er der eksamen. Naturligvis er en eksamenssituation altid behæftet med usikkerhed; fysiske, psykiske og masser af andre faktorer kan spille ind, men det må vi jo bare lære at leve med, for det går igen i alle de videregående uddannelser. Men ét er i al fald sikkert: en elev, han være sig 14, 24 eller 44 år, kan ikke opnå et tilfredsstillende resultat, hvis han er hjemme i sit stof. Det tilfredsstillende resultat kan være mere eller mindre tilfredsstillende afhængigt af hans egne ambitioner, men det bliver et tilfredsstillende resultat.

Når hr. Svend Aage Nielsen betegner karakterer og bedømmelser som uretfærdige, vil jeg stemple dette som en meget subjektiv indstilling. Nu har jeg igennem en årække været censor både skriftligt og mundtligt og har selv haft censorer på besøg hos mine eksaminander, og i 99 pct. af tilfældene har der været fuldstændig enighed mellem os om bedømmelserne, og jeg ved fra mine kolleger, at de siger det samme.

Med hensyn til hr. Svend Haugaards forslag om at beskære den nuværende karakter-skala, 13-skalaen, så er der noget sympatisk i det, men på den anden side synes jeg ikke, at stedet her og debatten nu er til at stille forslag af den art. Jeg er sikker på, at vi kan nå frem til et rimeligt resultat, som tilgodeser alle parter, så der stadig væk vil, skal og bør være mulighed for gode elever til at vise deres duelighed og vise, at de ikke alene kan forstå søkortet, men også føre skibet.

**Erhard Jakobsen (CD):**

Det er med betænkelighed, jeg går ind i debatten, fordi jeg synes, der er lagt overordentlig megen saglighed for dagen. Det drejede sig udelukkende om dette med karaktergivningen. Det var hr. Steen Folke, der gav bolden op, og jeg synes godt, vi har lov til at dyrke det aspekt af sagen også. Jeg mener, jeg kan få en vis tilgivelse, fordi jeg tror, at netop hr. Erik Bauer fra mit parti kom med et meget sagligt indlæg, og derfor kan det vel være tilladt, at man går lidt ud på overdrevet.

Jeg vil nemlig give hr. Steen Folke fuldstændig ret i, at den debat, der foregår her i dag, karakteriserer noget, der går langt ud over selve spørgsmålet om karakterskala og karaktergivning. Det er så ganske iøjnefaldende, at der i den dagsorden, der nu er foreslået, ligger en erkendelse fra visse forligspartier om, at man var inde på en vej, som man har betænkelighed ved at føre ud til den ende, hvor nogle ville have det. Heri ligger ikke den fjerneste bebrejdelse mod de pågældende partier, der ligger tværtimod en anerkendelse af, at man i tide stopper op og siger: det var ikke, hvad vi ville være med til, og det kan vi lige så godt forberede på. Det vil jeg bare komplimentere for. Samtidig vil jeg sige, at jeg tror, det kun er den første spæde begyndelse. Jeg er næsten sikker på, at vi punkt for punkt vil komme til at tage den nye folkeskolelovs intentioner op og bremse op og sige: det er ikke dér, et folketingsflertal ønsker at komme hen.

Og så vil jeg følge hr. Steen Folke ikke nedad i alder mod børnehaver og vuggestuer, men opad mod gymnasium og universitet, og så er jeg ganske enig med hr. Steen Folke i, at det, som nogle mennesker her i folketinget ønsker, formentlig et flertal, er en ny linje hele vejen igennem.

Jeg har tidligere fra denne talerstol plus i pressen tilladt mig at bruge slagordet: gymnasiet er for de dygtigste. Dermed være ikke sagt, at de andre ikke skal have en uddannelse. Det skal de da nok, det kommer bare ikke gymnasiet ved. Gymnasiet er for de dygtigste, og universitetet er for de dygtigste. Problemerne for dem, der skal uddannes på anden måde, må man tage op på anden måde, man må bare ikke blande tingene sammen. Det er et nyt synspunkt. Det er stik imod al den integrationssnak, man i øvrigt har, hvor man prøver at blande det hele sammen i én stor bolledej. Det er den tendens, som også ligger i dette her. Det er fuldstændig rigtigt sporet, at det er dér, man vil hen.

Og så én ting til: hele lighedsideologien har gjort arbejdet omkring skoleloven og uddannelsen en bjørnetjeneste. Man har været så ivrig efter kunstigt at fremkalde noget, der kunne ligne lighed, at man derved i det praktiske er kommet til at gøre vold på en hel masse ting. Det er en af de

[Erhard Jakobsen.]

ting, man gør slut på ved her med en dagsorden at bremse for forsøg på at køre videre i lighedsideologiens navn.

Jeg håber, at det må lykkes på alle punkter i udformningen af gymnasieloven, i udformningen af styrelseslov, universitetsuddannelse osv. Jeg tror, at der er mange eksperimenter rundt omkring, der nu skal standses og erstattes med redeligt arbejde, fordi det mere er det, der er brug for. Jeg ved selv fra den tid, hvor jeg var med i det kommunale, at der vistnok er eksperimenteret tilstrækkeligt. Jeg siger ikke for meget, men jeg tror, der er eksperimenteret tilstrækkeligt. Jeg tror nok, at eksperimenterne i tilstrækkelig grad har vist, både hvad man kan bruge, og hvad man ikke kan bruge, og nu er tiden inde til ikke at prøve med lovgivningen i hånden til eksperimenterne videre, men at sige: der var altså en del, vi ikke kunne benytte, og så i øvrigt lade mest muligt køre videre. På nogle områder er man nemlig ikke nær kloge nok.

Det, som hr. Steen Folke og repræsentanten for det kommunistiske parti sagde om, hvad man ved om børn fra arbejderklassen, er jo godtkøbssnak. Hvad er overhovedet arbejderklassen? Hvad er de sociale lag, som man prøver at dele op i? Det er jo sådan, at hvis man deler det op individuelt efter familiers forskellige forhold og individuelle stræben osv., så kan man slet ikke lave den klassificering, som disse teorier bygger på. Det er derfor, at det, debatten i dag vil, er at tage et opgør med alle disse ideologier, som på urimelig måde har forhindret dygtige folk, dygtige saglige folk, i at lave en skole, som forældrene kan være tilfredse med, og som børnene kan være tjent med.

Jeg imødeser nu, at næste kapitel bliver styrelsesloven for folkeskolen, for først derefter kommer vi i gang med disciplinproblemet og disciplininkrisen. Jeg har tidligere sagt, at centrum-demokraterne vil gøre alt, hvad vi kan, for at få skoleinspektøren bragt tilbage i den stilling, han engang havde, sådan at der er én leder på en skole, én mand, der kan være ansvarlig for, hvordan det går. Hans kære kollega kan medvirke så meget, han kan finde anledning til, men det er ham, der bærer ansvaret. Det er ham, der skal stå til regnskab, og det er ham, der skal sørge for, at de fra centralt sted givne direk-

tiver bliver ført ud i livet, uanset hvad et eller andet kollektiv på skolen af elever eller lærere måtte vide om det dér. Først da vil man have chance for at styre og få noget undervisning ud af de mange penge, man bruger, og ikke bare fortsat eksperimenter, fortsat ideologi og fortsat kommen hinanden ved og snakken videre og snakken videre osv.

Debatten i dag og dagsordenen og dens skæbne, dens formentlige skæbne, lover godt for, at vi er inde i en ny tidsalder på hele undervisningens område.

(Kort bemærkning).

Eva Rothenborg (FP):

Jeg er sådan set lidt ked af at skulle være delvis uenig med hr. Erhard Jakobsen, men når hr. Erhard Jakobsen snakker om, at gymnasiet skal være for de dygtigste, at universiteterne skal være for de dygtigste, så vil jeg gerne spørge: de dygtigste til hvad? For der er nogle, der er dygtigst til andre ting, som er lige så værdifulde, og jeg tror, det er dér, vi skal hen i vores uddannelsessystem i langt højere grad, for ellers bliver det nemlig dette sædvanlige snobberi for akademiske uddannelser, som efterhånden har ødelagt vores uddannelsessystem. Der er et ord, som hedder ligeværdighed i uddannelse, som jeg har plæderet en lille smule for, og som jeg meget gerne vil have sat op.

Og så vil jeg for øvrigt gerne lige, mens jeg nu er heroppe, fortælle hr. Freddy Madsen til orientering, at de bedste, mest naturbegavede elever, jeg nogen sinde har haft, har været børn fra arbejderklassen.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg er i den lykkelige situation ikke at behøve at være spor uenig med fru Eva Rothenborg om dette. Når jeg taler om de dygtigste, så taler jeg naturligvis om de dygtigste til at være cand. polit., de dygtigste til at være cand. jur., de dygtigste til at være læge, de dygtigste til at være ingeniør. Hvad de er på alle andre områder, kommer ikke den sag ved. Det var jo det, jeg netop sagde med mine bemærkninger om, at de, der skal uddannes på andre felter, må uddannes på andre felter og blive dygtige i dit og dat. Hvordan så befolkningen vil vurdere

[Erhard Jakobsen.]

det, om man vil snobbe i én retning eller i anden retning, om man f. eks. vil snobbe for arbejderklassen, ja, om det må jeg som gammelt arbejderbarn sige, at det er da folks egen sag. Frihed til snobberi det har man. At snobbe nedad er ikke kønnere end at snobbe opad.

**Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):**

Det har undret mig og overrasket mig, at vi, umiddelbart før en ny folkeskolelov træder i kraft, skal befinde os i en situation her i folketings salen, hvor en del, nemlig to partier af dem, der indgik forliget omkring folkeskoleloven, har følt større trang til at forhandle om et dagsordensforslag med partier, der ikke har indgået forlig omkring folkeskoleloven, end til at tage en drøftelse med de partier, der stod sammen om den samme folkeskolelov. Jeg synes ikke, det er egnet til at skabe den ro og den sikkerhed omkring folkeskolen, som både partiet venstre og kristeligt folkeparti her fra denne talerstol i dag har udtrykt ønske om.

Vi har først og fremmest drøftet den eksisterende 13-skala, og det har ikke fra nogen af ordførerne været fremhævet, at der netop i dag fra Danmarks Lærerforenings hovedstyrelse er kommet en udtalelse om dette problem. Jeg synes, det er væsentligt at trække denne udtalelse med ind i debatten, fordi vi altså her har et forum på mellem 25 og 30 medlemmer, der har udtalt sig om det problem, vi her behandler, et forum, der kender problemerne og igennem adskillige år har arbejdet med disse problemer, og at vi derfor må have tillid til, at de ved, hvad det er, de udtaler sig om. De siger i denne udtalelse:

„Danmarks Lærerforenings hovedstyrelse har på sit møde den 27. april 1976 behandlet spørgsmålet om karakterskala i forbindelse med den ny skolelov. Det er hovedstyrelsens opfattelse, at 13-skalaen ikke vil være anvendelig. 13-skalaen er med sine spring i opbygningen konstrueret til en eksamensform, der bygger på gennemsnitsudregning og på et bestå-kriterium. Hertil kommer, at vejledningen til brug af skalaen lægger op til en tilnærmet normalfordeling inden for hver enkelt klasse. En fortsat anvendelse i forbindelse med den nye lovs bestemmelser vil indebære, at skalaen vil virke misvisende.

Dette gælder i kursusdelte fag, hvor eleverne efter 9. klasse kan indstille sig til samme prøve efter undervisning på kurser med forskelligt mål. Det gælder også i dansk, hvor eleverne efter 10. klasse kan indstille sig til prøver af forskellig sværhedsgrad efter fælles undervisning. Hovedstyrelsen har yderligere den opfattelse, at anvendelse af en skala, hvor eleverne bedømmes i forhold til hinanden, harmonerer mindre godt med hovedintentionerne i den nye lov end en skala, hvorefter eleverne bedømmes på baggrund af deres arbejdsresultater set i forhold til de opstillede mål for hvert enkelt fag.“

Og man slutter:

„Foreningen har ikke taget stilling til antallet af trin i en ny skala så lidt som til anvendelsen af nye symboler.“

Jeg tror ikke, der er grund til yderligere at uddybe de synspunkter, der her er givet udtryk for.

Så vil jeg gerne specielt til kristeligt folkeparti og til venstre, fordi det først og fremmest er de to partier, der har ansvaret for den folkeskolelov, vi har i dag, knytte nogle yderligere kommentarer.

Det er jo ubestridelig rigtigt, at 13-skalaen har været anvendt i 8.-10. klasse og ved afgangsprøven efter 9. og 10. skoleår, hvor der ikke har været tale om et bestå-kriterium. Men den omstændighed, at 13-skalaen her har været anvendt uden at afføde større urimeligheder, kan da på ingen måde være nogen dokumentation for, at den vil kunne anvendes uden urimeligheder under ganske andre forudsætninger. Hvor 13-skalaen hidtil har været anvendt på to forskellige elevgrupper, nemlig på 8.-10. klasse og på realafdelingen, har den givet hver af disse elevgrupper de samme muligheder eller sagt med andre ord, den dygtige elev i 10. klasse har haft samme mulighed for at opnå 11 eller for den sags skyld 13 til prøven i det enkelte fag. Ved den fælles prøve efter 9. klasse vil der i fremtiden ikke blive tale om at bedømme to elevgrupper, men om at bedømme alle eleverne under ét.

Hvis man overfører 13-skalaen, der er normrelateret, direkte til det nye prøvesystem, vil den dygtige elev fra grundkursus næppe have nogen reel mulighed for at opnå 11 endsige 13, fordi han eller hun da skal sammenlignes med den dygtige elev fra ud-

[Undervisningsministeren.]

videt kursus. Konsekvensen ved at overføre 13-skalaen uændret til det nye prøvesystem kan tegne sig så grotesk, at eleverne fra grundkursus, der i alle måder har opfyldt de krav, som undervisningen har stillet til dem, ikke vil kunne opnå meget mere end en middelkarakter.

Man kan også udtrykke det på en anden måde. Når man opstiller prøvekrav til den fælles prøve efter 9. klasstrin, er der vel ingen, der kunne drømme om at opstille krav, som på forhånd ville være umulige at opfylde for nogen af de elever, der går på grundkursus. Det ville i det mindste være helt besynderligt, om man, som loven foreskriver, fra 8. klasse gav eleverne valget mellem grundkursus og udvidet kursus for derefter af tilføje: men de, der vælger grundkursus, må være helt klar over, at den prøve, som de har mulighed for at gå op til, stiller krav, som ingen vil kunne opfylde på fuldt tilfredsstillende måde. Hvor mange elever fra grundkursus ville under sådanne omstændigheder overhovedet vælge at gå til prøve? Eller hvor mange elever ville under sådanne omstændigheder overhovedet vælge grundkursus?

Men hvis prøvekravene ved den fælles prøve er fastsat således, at blot nogle få elever fra grundkursus vil kunne klare kravene fuldt tilfredsstillende, vil der være en betydelig del af eleverne fra udvidet kursus, der også kan klare dem fuldt tilfredsstillende. Dette vil medføre, at der kommer mange 11-taller og mange 13-taller ved denne prøve. Det har jeg ikke noget imod, men så kæntrer en 13-skala i dens nuværende form, og så får den en helt anden informationsværdi end den, man er vant til, når man har med denne skala at gøre. Det er et af de problemer, som jeg har nævnt over for uddannelsesrådet og bedt rådet belyse nærmere. Jeg har ikke selv nogen færdig løsning på dette problem og venter derfor spændt på, hvad uddannelsesrådet har at sige om det.

Fru Tove Nielsen har som minister selv offentligt nævnt dette problem, idet hun har givet udtryk for, at prøverne måtte være afpasset, således at de også ydede retfærdighed til den elevgruppe, der svarer til de nuværende 9. klasse-elever. Jeg har forstået det således, at den løsning, som fru Tove Nielsen havde i tankerne, var en målrelate-

ret og dermed ændret karakterskala, og det understreges da også ved, at hun har omsat disse tanker i et billedsprog, der gengivet i referat i Tidens Skole nr. 8 af 24. oktober 1974 lyder således:

„Tove Nielsen fandt, at prøverne overlapper hinanden. Der ønskes prøver på 9. trin i dansk, matematik, fysik, engelsk og tysk. Desuden i latin og fransk. Under omtalen af prøverne brugte hun dette morsomme billede: En elev går til prøve i svømning og skal svømme 400 m — så skal det bedømmes, og det er da uvedkommende, om han faktisk kan svømme 800 m eller mere.“

Hvis jeg har forstået dette billede rigtigt, er vi ganske enige, bortset fra at jeg såmænd ikke ville have noget imod, at en karakter kunne angive, at eleven kunne svømme mere end de 400 m, som var målet, når blot der ikke tillige skulle være forskellige karakterer, som angav hvor meget mere.

Men hvad angår det sidste, synes der at være enighed mellem fru Tove Nielsen og mig, hvis hun i øvrigt også i dag vil vedkende sig svømmebilledet.

Også jeg vil gerne bidrage med et billedsprog. Man har brugt 13-skalaen i 8.-10. afdeling, fordi denne skala, der blev skabt til realeksamen, nu engang var der. Den var hverken ulovlig eller uanvendelig, når den blev brugt i hver skoleafdeling for sig, så hvorfor købe et klaver, når man havde et flygel? Men flytter man hen i et hus, hvor der ikke er plads til flyglet, ja, så må man sælge det og anskaffe et klaver.

Jeg mener ikke, at der er plads til 13-skalaen i dens nuværende form i folkeskolens nye hus, og det mener jeg også at have godtgjort med disse argumenter. Men fru Tove Niensens billede er bedre end mit, og hvis de forestillinger, som det fremkalder, kan være grundlaget for en forenklet 13-skala, så tror jeg også, at der kan blive enighed både om navn og antal af trin.

Jeg vil derfor bede både kristeligt folkeparti og venstre om endnu en gang at overveje, om det dagsordensforslag, de har stillet, er i overensstemmelse dels med de tanker, fru Tove Nielsen tidligere har givet udtryk for, og som jeg her har refereret, dels med den vedtagne folkeskolelov, hvor eleverne altså nu går på to forskellige kurser, men op til én fælles prøve.

**[Undervisningsministeren.]**

Og så vil jeg i øvrigt gerne understrege, hvad der er blevet sagt i forskellige af de indlæg, der har været fremme, vel stærkest fra hr. Chr. Christensens side, at også jeg mener, at det, det drejer sig om, er at se resultatet af det udredningsarbejde, som forligspartierne har ønsket, og som jeg har været forpligtet til at igangsætte, før der træffes afgørelser i den ene eller den anden retning. Men det betyder jo rigtignok, at det er meget vanskeligt at forklare, at man har fremsat det dagsordensforslag, der i dag er fremsat.

**Tredje næstformand (Erlendsson) (FP):**

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 15.35.

Mødet udsat kl. 15.05.

Mødet genoptaget kl. 15.35.

Forhandlingen genoptoges.

**Formanden:**

Inden forhandlingen vil jeg til oplysning for folketingets medlemmer sige, at det er min agt at sætte det forslag om motiveret dagsorden, som er fremsat af fru Tove Nielsen, først til afstemning.

**Erling Olsen (S):**

I mit parti er vi noget forbavsede over den fremgangsmåde, vi har kunnet konstatere omkring dette forslag om motiveret dagsorden fremsat af fru Tove Nielsen. Det er vist første gang, man, efter at 5 partier har indgået et forlig, som man er enige om skal dække en lang periode, kort tid efter ser nogle af forligspartierne foreslå dagsordener, som andre ikke rigtig kan acceptere.

I mit parti føler vi, at denne dagsorden er inderligt overflødig. Vi føler ikke, at det er noget folketingsanliggende at konstatere, om 13-skalaen er forenelig med den nye folkeskolelov eller ej, og vi føler, det er en hel selvfølge, at ministeren ikke vil benytte sin bemyndigelse til at indføre en ny karakter-skala på en sådan måde, at karaktergiving-

gen bliver illusorisk. Det har både ministeren og jeg sagt i tidligere indlæg.

Derfor føler vi, at dagsordenen er overflødig, og vi vil for vort vedkommende stemme imod, idet vi dog bemærker, at vi ikke betragter dette spørgsmål som noget helt afgørende for regeringens fortsatte eksistens. Jeg ved ikke, om det tilkommer mig at sige det, men vi synes ikke, regeringen skal dumpe på 13-skalaen. (*Munterhed*).

**Formanden:**

Lidt mere behersket deltagelse fra forsamlingen!

**Halvgaard (FP):**

Debatten her i dag har tydeligt vist svaghederne i den nye folkeskolelov og uenigheden om fortolkningen af dens indhold. Undervisningsministeren efterlyste kommentarer til en udtalelse, som var fremkommet fra Danmarks Lærerforening. Som et argument for afskaffelse af 13-skalaen hævder Danmarks Lærerforening bl. a., at den er misvisende og uanvendelig i kursusdelte fag, hvor eleverne efter 9. klasse kan indstille sig til samme prøve efter undervisning på kurser med forskelligt indhold. Jeg må da sige, at jeg på en vis måde må give Danmarks Lærerforening ret i dette synspunkt, men så skal det til gengæld nævnes, at uanset hvilken skala man ville bruge i 9. klasse, ville den være lige uheldig, og derfor mener jeg ikke, at det kan bruges som en kritik af 13-skalaen, men som en kritik af folkeskolelovens § 12, stk. 3, som naturligvis skulle ændres efter de retningslinjer, som fremskridtspartiet har peget på i relation til den delte skole.

**Gerda Møller (KF):**

Nu ved jeg ikke, hvorledes det går med de dagsordensforslag, der er fremsat, men jeg har en fornemmelse af, at det dagsordensforslag, som er fremsat på de 5 partiers vegne af fru Tove Nielsen, går igennem. Men uanset det har vi i dag af undervisningsministerens udtalelser forstået, at hun ikke mener, at 13-skalaen er anvendelig i forbindelse med den nye folkeskolelov.

Vi har også, som undervisningsministeren har gjort opmærksom på, her sent i dag fået en udtalelse fra Danmarks Lærerforening,

[Gerda Møller.]

som også siger, at denne skala ikke er anvendelig ved den nye folkeskolelov.

Nu kan det konservative folkeparti jo være ligeglad med det, for vi er ikke gået ind for den nye folkeskolelov, men vi ved jo også, at der i folketinget ikke er flertal for den nye adgang til gymnasiet, som også er en følge af den nye folkeskolelov. Jeg tror ligesom hr. Erhard Jakobsen, at der nok skal dukke flere forhold op, hvor venstre og kristeligt folkeparti vil hævde, at det ikke var med de intentioner, de gik ind i folkeskoleforliget.

Når så dertil næstformanden i Københavns Lærerforening i midten af marts taler om det kaos, som vi kender fra skolens hverdag — og det er sagt i relation til alt det nye, som den kommende folkeskolelov indfører — kan jeg endnu en gang beklage, at det ikke lykkedes os at få venstre og kristeligt folkeparti til at følge vor linje, for så havde vi ikke stået med den folkeskolelov, som vi står med fra 1. august 1976.

**Svend Haugaard (RV):**

Jeg synes, det er en meget uheldig form, venstre anvender ved, at man er med til at igangsætte et udvalgsarbejde, og inden dette udvalgsarbejde er gjort færdigt, binder man sig til at tage stilling på forhånd. Jeg synes, det er uheldigt for det femkantede forlig på skoleområdet, uheldigt for det politiske samarbejde og uheldigt for en god arbejds-gang.

Jeg beklager, at man ikke fra venstres side er parat til at ændre den første linje, som jeg antydede det før, med hensyn til 13-skalaen. Men når man ikke vil det, må vi stemme imod fru Tove Nielsens dagsordensforslag. Vi kan derimod stemme for hr. Maigaards dagsordensforslag, hvis det kommer til afstemning. Det er jo en direkte afskrift af den betænkning fra folkeskoleloven, som vi stadig væk vedkender os.

**Maigaard (SF):**

Jeg synes, det er en interessant islat, der er kommet i debatten derved, at Danmarks Lærerforenings ledelse i går har udtalt sig om, at det er umuligt at bruge 13-skalaen i forbindelse med den nye folkeskolelov. Jeg vil derfor gerne bede hr. Chr. Christensen og

fru Tove Nielsen om at kommentere Danmarks Lærerforenings henvendelse.

Jeg synes i øvrigt, at hr. Chr. Christensen har vist en ærlig talt rørende interesse for mit politiske velbefindende ved at tilbyde mig, at forliget kunne opretholdes ved, at karakteren 0,0 gik ud af 13-skalaen. Så var der sket en forenkling. Jeg skal sige til hr. Chr. Christensen, at hvis ikke der kan laves andet, så synes jeg faktisk, vi skulle beholde den skala, vi har. Det er for lidt at lave så meget rabalder om. Jeg skal minde hr. Chr. Christensen — og jeg skal gøre det i anledning af hans generøse tilbud — om, at man ude på den egn i Jylland, hvor hr. Chr. Christensen er valgt, har et ordsprog om de mennesker, der kan sælge trepattede køer i Herrens navn.

Så synes jeg, at det, der står tilbage, er to politiske spørgsmål. Det ene er: står venstre ved den tekst, der blev vedtaget, dengang vi lavede folkeskoleloven? Står kristeligt folkeparti ved den tekst, der blev lavet i betænkningen, dengang vi vedtog folkeskoleloven? Hvis venstre gør det, hvis kristeligt folkeparti gør det, så må man kunne stemme for det dagsordensforslag, jeg har stillet, og jeg beder derfor fru Tove Nielsen og hr. Chr. Christensen om fra denne talerstol at forklare, om man kan acceptere dette dagsordensforslag eller man ikke kan det. Det er jo en skoledebat, en pædagogisk debat, vi er i, så jeg lover, at repetitionen skal blive brugt igen og igen, indtil vi får konstateret, om man kan stole på venstre og på kristeligt folkeparti i forligsspørgsmål.

Og så til sidst det, der er afgørende. Det er, at venstre nu for første gang har optrådt som talsmænd for fremskridtspartiet, idet man har stillet et dagsordensforslag også på fremskridtspartiets vegne. Det var sådan i går, at forligspartierne skulle have møde, det var aftalt, men venstre ville hellere forhandle med fremskridtspartiet, end man ville tale med de folk, man havde aftalt skolelov med. Det er nyt. Fremskridtspartiet kan være glad og tilfreds. Det nye er, at venstre nu taler på fremskridtspartiets vegne, at de er kommet ind i varmen, og hvad værre er: det er sket i en skolesag. Jeg synes, det skal slås fast både af hensyn til den almindelige politiske debat og af hensyn til skoledebatten, at venstre nu går arm i arm

**[Maigaard.]**

med fremskridtspartiet, politisk i almindelighed og i skolespørgsmål i særdeleshed. Det synes jeg stærkt er at beklage, og jeg tror, mange venstremænd gør det med mig.

**Chr. Christensen (KrF):**

Jeg vil gerne sige til hr. Maigaard, at ude hos os fortolker vi ikke det at sælge trepatte-ede køer sådan, at man overholder en aftale. Hvis hr. Maigaard havde lyttet til, hvad jeg sagde i mit indlæg, så ville han vide, at jeg klart begrundede, hvorfor vi stod bag den aftale, vi havde truffet. Men det, der også blev sagt ganske klart, var, at vi ikke stod bag ved tanken om, at vi på forhånd skulle acceptere til gennemførelse, hvad udvalget kom frem til. Det vil vi først se på, når det kommer.

**Steen Folke (VS):**

I mit første indlæg i dag brugte jeg al min fantasi på at lave en karikatur af de borgerlige synspunkter, der ligger bag dagens forespørgsel. Efter hr. Erhard Jakobsens indlæg må jeg konstatere, at min fantasi ikke rakte til. Karikaturen er overgået af virkeligheden.

Til undervisningsministeren vil jeg gerne sige, at jeg synes da, det er udmærket, hvis der endelig skal være prøver, at undervisningsministeren så argumenterer for, at det, man må prøve, må være i forhold til undervisningens mål og det, eleverne formodes at have lært, at man med andre ord ikke kan sammenligne dem, der har haft grundkursus, med dem, der har haft udvidet kursus osv. osv. Jeg mener, at det ville være endnu bedre, hvis undervisningsministeren fulgte det princip i det hele taget i sin administration af forskellige former for eksamen. Hvis det var tilfældet, så vil jeg tro, at den situation, der er opstået omkring RUC, ikke havde udviklet sig sådan, som den har. Der er det jo netop et spørgsmål om, at det, man ønsker, er at prøve de studerende i noget andet end det, de har lært.

Jeg vil egentlig godt prøve at blive klar over det synspunkt, som hr. Freddy Madsen gav udtryk for fra talerstolen. Jeg fornemmede, at der måske var visse modifikationer i forhold til tidligere synspunkter på disse ting. I hvert fald var der, så vidt jeg forstod, en afstandtagen fra

afsluttende prøver i skolen, altså en slags afstandtagen fra eksamen og, hvis jeg forstod det rigtigt, i hele skolesystemet. Det er ikke sådan, jeg har opfattet DKPs holdning hidtil, og det er også muligt, jeg tager fejl denne gang, men hvis det er rigtigt, at det er DKPs opfattelse, så synes jeg, det er et udmærket fremskridt.

Til gengæld må jeg sige, at jeg ikke deler hr. Freddy Madsens opfattelse af, at hvis man i stedet for en 13-skala får en 3 eller 5 punkts skala, så skulle man derved kunne fremme udviklingen af alle børn og enheden i skolen, og hvad ved jeg. Der vil stadig være tale om, at man med en 3 eller 5 punkts skala på udmærket vis vil kunne sortere børnene, og de, det vil gå ud over, er nøjagtig de samme, der vil blive sorteret fra, selv om der bliver nogle færre trin på den skala, man sorterer efter.

Hr. Maigaard har på SFs vegne stillet et dagsordensforslag, som bekræfter, at man nu skal arbejde på en forenkling af karakter-skalaen. Jeg har understreget i mit første indlæg og nu igen, at det for os at se ikke gør så farlig meget fra eller til, om der er 10 eller 5, eller hvor mange trin der er på karakterskalaen. Det er karaktererne og eksamen i det hele taget, man skal til livs, hvis man skal udrette noget.

På den anden side har jeg også sagt, at det er klart, at en forenkling af den nuværende karakterskala kan vi ikke have noget imod. Vi er i modsætning til SF ikke medansvarlige for den folkeskolelov, som skal træde i kraft snart, og det vil jeg godt understrege endnu en gang. Men vi vil altså godt være med til at stemme for det dagsordensforslag, der er stillet, og som blot fastholder, at der skal ske en beskedent forenkling af den nuværende karakterskala.

**Freddy Madsen (DKP):**

Der er jo under debatten her, selv om udgangspunktet var beskedent, udviklet adskillige interessante teorier både på det ene og det andet område.

Jeg må sige, at når hr. Halvgaard fører sine standpunkter omkring karakterer frem, så sker det næsten med en marxistisk indledning, hvor han gennemgår årsagerne til, at en række gamle kursamsfund gik under, og finder, at vi lever i en situation med indbyrdes splid, umoralitet, stræben efter et

## [Freddy Madsen.]

liv i luksus osv. Han forsømmer bare at drage de nødvendige konklusioner, nemlig at årsagerne til dette, ligesom for de øvrige samfund, han nævner, er, at det samfund, vi lever i, har overlevet sig selv og er et samfund i døen. Det klares ikke, som hr. Halvgaard åbenbart mener, ved, at karaktersystemet eller eksamenssystemet er stramt, ja, det ville ikke engang nytte, om man forlangte, at ungerne ved siden af skulle have tæv i skolen. Det er en historisk udvikling, som vil gå videre uanset karaktersystemer og andet.

Det er jo også ganske betegnende for fremskridtspartiets holdning, at ifølge fru Jytte Røge tager man også afstand fra den fornuftige målsætning, som er opstillet; om, at det, det drejer sig om, er, at eleverne i skolen skal føres frem til et fælles mål af kundskaber. Hermed er det sagt rent ud, at det, man tilstræber, er uligheden, og det ved vi udmærket er fremskridtspartiets politik. At man har fået venstre med på det i denne sag i denne situation, forekommer ikke os så overraskende, men det er jo kun en besælgning af, hvad det er for nogle kræfter, der nu står sammen i skolespørgsmålet, som også andre har været inde på det.

Jeg vil gerne sige, at det heller ikke overrasker mig, at hr. Erhard Jakobsen mener, at det er forkert at tale om arbejderklasse. Vi har såmænd meget længe været klar over, at hr. Erhard Jakobsen ikke længere har noget som helst forhold til arbejderklassen. Men det, der står tilbage, og det, der er interessant, er, at han også forkaster de faktisk videnskabelige undersøgelser, der beviser, at de, der kommer fra de laveste socialgrupper i samfundet, sjældent opnår en højere uddannelse. Når det f. eks. drejer sig om de ufaglærte, så er der kun 7 pct. af deres børn, som går i gymnasiet. Hvis man tager de to laveste socialgrupper, der foruden de ufaglærte også omfatter de faglærte, de mindre funktionærer og de mindre, selvstændige erhvervsdrivende, så er der mindre end 10 pct., der udgår fra de højere læreanstalter, på trods af at det er 50 pct. af befolkningen, det drejer sig om.

Må jeg så sige til hr. Steen Folke, at vi ikke har ændret det standpunkt, som vi har haft tidligere. Hvis han havde lyttet til, hvad jeg havde sagt, så ville han have hørt,

at jeg udtrykkelig har gjort opmærksom på, at vi anser eksamen i det nuværende selektionsystem, som findes i folkeskolen, også i den nye folkeskolelov, for at være et led i det sorteringssystem, der eksisterer. I det øjeblik vi får indført en enhedsskole, finder vi, at det er fornuftigt, at der i dette system også findes en afsluttende prøve, hvis former vi nærmere kan diskutere, men hvis formål må være at tage temperaturen på skolesystemet og sikre, at det fungerer sådan, at eleverne får en tilfredsstillende uddannelse.

Til slut er det klart, at vi ikke kan stemme for det af fru Tove Nielsen stillede dagsordensforslag, og vi finder egentlig i betragtning af betænkningen til folkeskoleloven, at hr. Maigaards dagsordensforslag er inderlig overflødigt. Men i en situation, hvor det kommer til afstemning, vil vi gerne være med til at bekræfte, at vi mener, at de beslutninger, som folketinget træffer, også skal overholdes.

#### Ordføreren for forespørgerne (*Tove Nielsen*) (V):

Med hensyn til det af hr. Maigaard stillede dagsordensforslag skal jeg på vegne af de 5 partier, der står bag det dagsordensforslag, jeg fremsatte, meddele, at vi betragter hr. Maigaards dagsordensforslag som ganske og aldeles overflødigt.

Jeg beklager sådan set, at hr. Maigaard ikke lyttede til den begrundelse, jeg kom med fra starten af, for dér ville han nemlig have opdaget, at det var helt unødvendigt at stille mig spørgsmål om, hvor venstre stod med hensyn til betænkningens ordlyd. Vi har ikke her i dag behov for en gentagelse af, hvad der tidligere er skrevet. Det, vi har behov for, er en virkelig tolkning af, hvad ministeren vil bruge sin bemyndigelse til med hensyn til en karakterskala i folkeskolen. Jeg må nok sige, at der er kommet forskellige synspunkter frem i dag, som bestemt ikke har medvirket til, at venstre er blevet mere rolig — tværtimod, vil jeg sige. Det, som hr. Maigaard lægger i en forenkling af karakterskalaen, afviger så ganske og aldeles fra det, som venstre kunne forestille sig.

Jeg skal gentage, hvad jeg har været inde på i mit indlæg, at én ting er, at man tilslutter sig et udredningsarbejde, men man kender naturligvis på forhånd ikke resultatet af



**[Tove Nielsen.]**

et udredningsarbejde, så der har aldrig fra venstres side på noget som helst tidspunkt ligget noget tilsagn om, at vi vil gå ind for en eller anden forenkling, som udredningsarbejdet vil resultere i. Vi kan med andre ord ikke medvirke til det af hr. Maigaard stillede dagsordensforslag; det er så ganske og aldeles overflødigt.

Jeg må sige, at hr. Erling Olsens indlæg i dag bestemt heller ikke gør os mere rolige, for det blev jo i høj grad netop brugt til at fortælle, hvorfor socialdemokratiet i princippet er imod karaktergivningen. Hvis det står for de tanker, socialdemokratiet gør sig, så har jeg fortsat mine bange anelser.

**Eva Rothenborg (FP):**

Jeg vil gerne lige knytte et par bemærkninger til hr. Maigaards noget svulstige indlæg vedrørende venstre og fremskridtspartiets arm-i-arm-gåen.

For det første er fremskridtspartiet et lovligt valgt parti, der sidder med ca. 3 gange så mange medlemmer i tinget som SF. For det andet har fremskridtspartiet i dette tilfælde erklæret sig enig med venstre. Det er sket før i dag, det kommer nok til at ske igen, og det er ikke hr. Maigaard, der afgør, hvem der skal lege med hvem herinde i dette ting.

Varme eller ikke varme omkring 1. maj, så kan hverken hr. Maigaard eller andre tillade sig at blande sig i aftaler, der er truffet imellem andre partier. Det er en flabthed, som nok ikke er usædvanlig fra hr. Maigaards side, men det gør den ikke mere acceptabel.

**Erhard Jakobsen (CD):**

Jeg forstår da så udmærket godt, at det ikke passer ind i hr. Maigaards planer og cirkler, at der sker det, der sker. Men det kan ikke undre nogen af os, der i øvrigt kender en del til den politiske udvikling herhjemme, at venstre befinder sig bedre i selskab med fremskridtspartiet end med SF og kommunisterne. Det er der vist ikke noget som helst at sige til. Det tror jeg er en helt naturlig ting.

Og så i øvrigt, naturligvis som fru Eva Rothenborg sagde: lad dog partierne selv om, hvem de vil søge sammen med, og lad være med fra anden side at blande sig i det.

Jeg forstår godt, at man gør det, at man gør det ud fra sit eget motiv, men det kan man jo ikke forlange at andre skal respektere.

Så vil jeg sige til hr. Steen Folke, at jeg naturligvis har humoristisk sans nok til at forstå, når hr. Steen Folke opfatter noget som en karikatur. Men hr. Steen Folke kommer til at erkeade, at det, han og hans lille majoritet står for . . . hans lille minoritet står for, er noget, der af den danske befolkning opfattes som en karikatur, hvori mod det, som kommer frem antydningssvis i en holdning hos 5 partier, er noget, som det store, store brede flertal af befolkningen har som fælles holdning. Det må man gerne prøve at karikere, men det er altså bare det, der er alvor.

Og så kan jeg for øvrigt sige, at hr. Steen Folke får brug for sin humoristiske sans og sit gode humør, for han vil opdage, at der vil komme modgang og modgang og modgang på alle fronter. Det ungdomsoprør, som hr. Steen Folkes parti har levet højt på, og som kulturelle kredse i den lejr i nogle år har levet højt på — det såkaldte ungdomsoprør, det er jo de halvgamles oprør, men lad det være — vil blive slået tilbage på punkt efter punkt.

Det er ganske rigtigt opfattet, at debatten i dag bare er et lille led i den udvikling, men det er et umiskendeligt tegn på, hvor det nu bærer henad. Så jeg skal lykønske hr. Steen Folke med, at han har humoristisk sans og godt humør — han får god brug for det.

(Kort bemærkning).

**Maigaard (SF):**

Fru Tove Nielsen er ikke i overensstemmelse med de faktiske forhold og de aftaler, der er indgået, når hun siger, at man ikke kendte resultatet af udredningsarbejdet. Ønsket om at lave udredningsarbejdet om 13-skalaen er udtrykkelig fulgt op med for det første en hensigtserklæring om, at 13-skalaen skal forenkles — det står i betænkningen. For det andet at 13-skalaen ikke var forenelig med den nye lovs krav om, at man ikke kunne dumpe — det blev sagt højt og klart under udvalgsarbejdet.

På disse to punkter, hensigtserklæringen og den besked, der blev givet i undervisningsudvalget sidste forår om, at man ikke kunne dumpe, vidste fru Tove Nielsen godt at der var en hensigt, et formål med arbej-

**[Maigaard]**

det, og denne hensigt og dette formål, som blev gjort hende klart, løber hun fra. Derfor er resultatet nu kort og godt, at man ikke kan stole på venstre.

Der er lavet et forlig mellem 5 partier. Venstre begår et politisk bedrag, når venstre tager andre partier med ind for at tolke det forlig, der er lavet med os andre. Tænk, hvis socialdemokratiet og det radikale venstre trak socialistisk folkeparti ind i forsvarsforliget for at gennemføre ting, som venstre ikke var enig i! Så skulle vi høre et hyl! Men det er lige præcis denne form for politisk bedrag, der laves i dag.

Så skal jeg igen sige til fru Eva Rothenborg, at vi regnede med, vi havde et forlig med venstre; det stode vi på. Der var en tid, hvor et håndslag var et håndslag. Men nu kan vi forstå på fru Eva Rothenborg, at der er en aftale — hun brugte udtrykket — med fremskridtspartiet. Der har vi venstre. Man laver aftaler med fremskridtspartiet i en sammenhæng, hvor man har forlig med andre. Dette er politisk bedrageri.

Jeg skal altså beklage for demokratiets og folkestyrets skyld, at vi i dag ser venstre som talsmand for fremskridtspartiet, og ikke mindst i en skolesag. Det er dybt beklageligt.

(Kort bemærkning).

**Erling Olsen (S):**

Når tinget nu om lidt forhåbentlig forkaster fru Tove Niensens dagsordensforslag, så vil hr. Maigaards dagsordensforslag komme til afstemning, og derfor skal jeg tillade mig på egne samt hr. Maigaards og hr. Svend Hugaards vegne til hr. Maigaards dagsordensforslag at stille følgende:

*Ændringsforslag.*

„Ordene „bekræfter det sin opfordring til undervisningsministeren om, at ministeren skal tage initiativet til“ ændres til: „konstaterer det, at ministeren har igangsat“.“

**Formanden:**

Der er nu stillet følgende ændringsforslag til det af hr. Maigaard stillede forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette ændringsforslag indgår nu også i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

**Steen Følke (VS):**

Hr. Freddy Madsens sidste indlæg bekræftede til beroligelse, at der ikke var noget nyt i DKP, at man stadig i princippet går ind for både eksamen og for karakterer. Det med karaktererne har jeg været inde på, dér ønsker man altså en forenkling, men går i øvrigt ind for det. Det med eksamen forudsætter altså, at man i mellemtiden får en enhedsskole.

Jeg mener, der kan argumenteres udmærket for, at der vil være nogle fordele ved at få en enhedsskole, men en enhedsskole vil trods alt ikke ændre vores uddannelsessystem i den grad, at det kan gøre en eller anden form for afsluttende prøve til noget langt mere rimeligt, end det er for øjeblikket. Det vil stadig væk i hovedsagen være de samme — og det vil hovedsagelig sige borgerlige — ting, som eleverne bliver sat til at lære. Det vil være de samme grupper i samfundet, der vil stå fremmede over for den form for indlæring, det stof, den måde, det bliver indlært på, selv om det vil foregå i en enhedsskoles form. Det vil først og fremmest være arbejderklassens børn, som vil stå fremmede over for det, og det vil være dem, der bliver sorteret fra, selv om der bliver færre trin på en karakterskala, og selv om der bliver en form for afsluttende prøve efter et enhedsskoleforløb. Jeg skal bare gøre opmærksom på, at VS på disse punkter er aldeles uenig i DKPs opfattelse.

Hr. Erhard Jakobsens indlæg talte som sædvanlig for sig selv, og jeg skal ikke komme med mange kommentarer til det. Kun var den lille fortalelse, der kom undervejs, jo morsom og viste for en gangs skyld et enestående klarsyn. Den majoritet, som slutter op bag VS, er ganske rigtigt ikke nogen realitet for øjeblikket, men det var et klarsyn omkring en ikke alt for fjern fremtid, hvor kapitalismen bryder sammen, og hvor der virkelig bliver en majoritet, der slutter op omkring et socialistisk samfund.

**Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):**

Jeg sagde i mit indlæg tidligere, og jeg vil godt understrege det igen — andre ordførere har været inde på det samme — at jeg synes, vi befinder os i en meget ulykkelig situation ved, at to af de partier af de fem, som

## [Undervisningsministeren.]

indgik forliget om folkeskolen, i dag har følt større anledning til at gå sammen med andre partier, som ikke har noget ansvar for den lov, der nu træder i kraft den 1. august i år.

Hr. Chr. Christensen sagde til hr. Maigaard, at man ikke i de formuleringer, man havde givet i betænkningen, stod bag ved, hvad udvalget kom frem til vedrørende en forenkling af karakterskalaen. Det er en selvfølge, hr. Chr. Christensen. Det er der selvfølgelig ingen af partierne der gør, og jeg har understreget det i mit første indlæg. Hr. Chr. Christensen skylder mig et svar på, hvorfor vi skulle have denne dagsorden i dag. Hvad er det, der gør, at hr. Chr. Christensen ikke kan afvente det udredningsarbejde, som kristeligt folkeparti ifølge betænkningen selv har bedt om blev sat i gang, og hvor jeg i dag, og hvor jeg tidligere i et samråd i undervisningsudvalget har givet tilsagn om at komme til udvalget med resultatet af dette udredningsarbejde, som også kristeligt folkeparti har ansvaret for er blevet sat i gang? Hvorfor var det, hr. Chr. Christensen, vigtigere i går at forhandle med andre partier end med de partier, som har ansvaret for den folkeskolelov, som rent faktisk træder i kraft nu her den 1. august?

De samme spørgsmål kunne stilles til fru Tove Nielsen, som også har et ansvar for den lov, der nu træder i kraft her pr. 1. august.

Jeg vil godt gentage et par af de spørgsmål, jeg stillede til fru Tove Nielsen i mit tidligere indlæg. Jeg spurgte vedrørende problemet, at der nu var to kursus og kun én fælles prøve, og jeg vil gerne vide, fru Tove Nielsen, hvordan det skal klares inden for 13-skalaen. Jeg citerede også fru Tove Nielsen for en udtalelse, og jeg vil gerne gentage den. Fru Tove Nielsen er i Tidens Skole citeret for følgende:

„Tove Nielsen fandt, at prøverne overlapper hinanden. Der ønskes prøver på 9. trin i dansk, matematik, fysik, engelsk og tysk, desuden i latin og fransk. Under omtalen af prøverne brugte hun dette morsomme billede: en elev går til prøve i svømning og skal svømme 400 m. Så skal det bedømmes, og det er da uvedkommende, om han faktisk kan svømme 800 m eller mere.“

Hvordan skal det citat forstås?

(Kort bemærkning).

Chr. Christensen (KrF):

Jeg vil gerne sige til undervisningsministeren, at kristeligt folkeparti ikke har begæret denne forespørgsel her i dag. Nu er den kommet, og derfor går vi selvfølgelig ind i den.

Må jeg med hensyn til ministerens forespørgsel om, hvordan det kunne være, jeg prioriterede forhandlinger med andre partier i går fremfor forhandling med de partier, der var sammen om folkeskoleloven, sige, at i går var jeg ordfører her i salen i radio- og tv-debatten. På et tidspunkt, hvor vi var klar over, at debatten her ikke kunne være afsluttet før kl. 16, meddelte jeg telefonisk ministeriet, at jeg ikke var i stand til at deltage i det møde på grund af debatten. Da debatten først afsluttedes omkring 16.30 eller 16.45, har ministeren dér baggrunden for, at jeg ikke kunne komme til det møde, jeg var indbudt til. Jeg forhandlede ikke i går med andre partier.

(Kort bemærkning).

Freddy Madsen (DKP):

Det skal kun være en kort bemærkning til hr. Steen Folke. Vi er ikke i tvivl om, at der findes et område her, hvor vi er uenige med VS, men man skal ikke fortolke det anderledes, end jeg har sagt her. Diskussionen i dag om karakterskalaen har intet som helst at gøre med vores synspunkt, at der eventuelt kan være prøver i enhedsskolen. Vores stilling til karakterskalaen i dag skal udelukkende ses i modsætning til spørgsmålet om 13-skalaen, fordi det er det, der har været til debat.

(Kort bemærkning).

Maigaard (SF):

Vi har nu hørt hr. Chr. Christensens forklaring på, hvorfor han ikke kunne deltage i det møde, der var berammet mellem partierne bag folkeskoleloven i går. Det synes jeg er en meget god forklaring. Mødet kunne vel godt have været skubbet, hvis hr. Chr. Christensen havde ønsket det, men all right, der er kommet en forklaring.

Vi mangler en forklaring fra fru Tove Nielsen. Hvor kan det være, at man ikke ville forhandle med de partier, man havde lavet et forlig med, men hellere ville forhandle med fremskridtspartiet? Jeg tror, at

**[Maigaard.]**

det for mulighederne for at lave politik på uddannelsesområdet — og det er jo et vigtigt område, hvor der skal træffes store beslutninger — er vigtigt at vide, hvad fru Tove Nielsen svarer til det. Derfor vil jeg gerne gentage undervisningsministerens spørgsmål til fru Tove Nielsen: hvorfor ville fru Tove Nielsen i går hellere forhandle med fremskridtspartiet end med de partier, der var en aftale med?

**Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):**

Også jeg finder det sympatisk, at hr. Chr. Christensen synes, han skulle give en forklaring på den situation, der opstod i går, men jeg tror også, hr. Chr. Christensen er helt klar over, at hvis han havde haft et ønske om en forhandling, så havde vi fundet et andet tidspunkt. Vi havde jo en drøftelse på et tidligere tidspunkt, hvor vi netop fastslog, at af hensyn til gennemførelsen af folkeskoleloven var det nyttigt, at de partier, der stod sammen om folkeskoleloven, ikke skabte unødigt uro og forvirring omkring den lov, der nu skulle træde i kraft.

Så beklager jeg meget, at fru Tove Nielsen ikke føler, at hun kan forklare det citat, jeg gav. Jeg forstår det egentlig godt. Det er nemlig uforeneligt med det synspunkt, fru Tove Nielsen indtager i dag.

(Kort bemærkning).

**Chr. Christensen (KrF):**

Jeg skal ikke forlænge debatten meget med hensyn til den problematik, der er opstået angående mødet i går. Men jeg vil da gerne udtrykke min forbavselse over, at undervisningsministeren trækker denne sag frem her på talerstolen, idet jeg i går telefonisk lod meddele, at jeg, da debatten trak ud, som jeg sagde før, ikke kunne deltage. Yderligere var en af de første ting, jeg gjorde her til formiddag, da debatten var begyndt, at gå over og give ministeren en undskyldning, fordi jeg ikke kunne være til stede, og begrundede, hvorfor jeg ikke kunne — den samme begrundelse, jeg er kommet frem med her. Derfor undrer det mig, at det var en sag, der var egnet til yderligere debat her fra talerstolen.

**Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):**

Jeg skal gøre det meget kort. Hr. Chr. Christensen, det forklarer jo ikke, hvorfor kristeligt folkeparti i dag hellere vil stemme sammen med de andre partier, som ikke har vedtaget folkeskoleloven.

Hermed sluttede forhandlingen.

**Forslag om motiveret dagsorden af Tove Nielsen (se foran)**

vedtoges med 79 stemmer mod 76; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

Hermed bortfaldt det af *Maigaard* fremsatte forslag om motiveret dagsorden (se foran) og det af *Erlang Olsen* hertil stillede ændringsforslag (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

**Formanden:**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Fra medlem af folketinget *Eva Rothenborg* har jeg modtaget meddelelse om, at hun anmoder om orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv fra og med den 1. maj samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Fra medlem af folketinget *Nyboe Andersen* har jeg modtaget meddelelse om, at han ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov, jfr. valglovens § 84, stk. 3, 2. pkt., fra og med den 4. maj samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Udvalget om offentlige arbejder har afgivet betænkning over forslag til lov om trafikhavne (Lovforslag nr. 45). og over forslag til lov om ændring af lov om hovedstadsområdets kollektive personbefordring (Lovforslag nr. 203). Eksemplarer vil blive omdelt.

Boligudvalget har afgivet tillægsbetænkning over forslag til lov om bygnings- og boligregistrering (Lovf. nr. 159). Eksemplarer vil blive omdelt.

**[Formanden.]**

Socialudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender. (Oprettelse af daginstitutionsnævn) (Lovf. nr. 54) og over forslag til lov om ophævelse af lov om oprettelse af et socialforskningsinstitut (Lovf. nr. 128). Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 30. april, kl. 11 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Erlendsson.*
- 2) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem K. B. Andersen.*
- 3) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Eva Rothenborg.*
- 4) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Nyboe Andersen.*
- 5) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*
- 6) *Tredje behandling af:*  
Forslag til lov om ændring af lov om vaccination mod kopper.
- 7) *Tredje behandling af:*  
Forslag til lov om tilskud til læplantning [af Svend Haugaard m. fl.].
- 8) *Tredje behandling af:*  
Forslag til lov om ændring af lov om udlån til yngre landmænd.
- 9) *Tredje behandling af:*  
Forslag til lov om ændring af lov om ophavnsretten til litterære og kunstneriske værker. (Søfolks fjernsynsbetjening) [af Glistrup m. fl.].

10) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Forhøjelse af arbejdsgivernes bidrag til arbejdsløshedsforsikringen).

11) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om forskningscentret ved Hørsholm.

12) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om invalidepension m. v. (Ændringer som følge af invalideforsikringsrettens og invalideforsikringsfondens ophævelse m. v.).

13) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om ophavnsretsmedtrapning [af Glistrup m. fl.].

14) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om atomanlæg m. v.

15) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden [af Ninn-Hansen m. fl.].

16) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af ligningsloven og lov om særlig indkomstskat m. v.

Mødet hævet kl. 16.21.